ΚΡΙΣΗ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ

Το οτι, ήδη εδω και αρκετα χρονια, βρισκομαστε μπροστα σε μια βαθυτατη κριση του καπιταλιστικου συστηματος στο συνολο του, μια κριση οπου οι αντιφασεις σωρευονται και οι διεξοδοι απομακρυνονται, δεν αμφισβητειται απο κανενα. Δεν προκειται να εισελθω στο θεωρητικο προβλημα του ορισμου της κρισης, ουτε και επιχειρησω να μιλησω για τα ποικιλα αιτια και τις διαφορες μορφες των κλυδωνισμων που ειναι εξ ορισμου συμφυτοι με τον καπιταλιστικο τροπο παραγωγης. Εξ ορισμου η διαδικασια της καπιταλιστικης συσσωρευσης προχωρει με ανισοτητες και αντιφασεις και -ρρυθμιες, διακοπες και αλματα, η ανανεωτικη του δυναμη ειναι αδιανοητη χωρις αλλεπαλληλες καταστροφες και εκρηξεις.

Τα) ποτιμα για το οποια θα μιλησω δε σχετιζονται γυρω απο τις κριση γενικως, αλλα γυρω απο τις σημερινες και συγκεκριμενες εκφανσεις με τις οποιες σημερα) ται εκφραζονται.

Ομως, η σημερινη κριση, σε συγκριση με ολες τις αλλες κρισεις που συγκλονισαν το καπιταλιστικο συστημα στη διαρκεια της ιστοριας του, παρουσιαζει μιαν εξαιρετικη ιδιομορφια: αν προσπαθησουμε να συλλαβουμε την κριση σαν εκφραση μιας αξιοσημειωτης και εκτοπισης ανακοπης των διαδικασιων που τεκμηριωνουν την συσσωρευση του κεφαλαιου, η διαφαινομενη κινηση των οικονομικων μεγεθων του ανεπτυγμενου καπιταλιστικου κοσμου μας αφηνει με πολλα ερωτηματικα. Πραγματι, ουτε τα ποσοστα του κερδους φαινεται να εχουν συρρικνωθει "επικινδυνα" (1), ουτε η επιμονη υφεση εχει οδηγησει σε μειωση της παραγωγης (2), ουτε η ανεργια εχει φθασει σε ύψη

(1) Chauvin
Vilar

Tax Given/Cloward

που να θυμιζουν, εστω και αχνα, τις καταστροφικες ανεφρίσ
του 19ου αιωνα η του μεσοπολεμου,[1] ουτε τελος τα
βιωτικα επιπεδα μοιαζουν να εχουν συμπιεσθει (ανω) περισσο-
τερο απο περιθωριακα.[2] Και μολονοτι σε ωρισμενους
κλαδους, η οικονομικη δραστηριοτητα εχει περσταλει
σημαντικα, το συστημα της παραγωγης στο συνολο του
λειτουργει περιπου οπως και πριν. Το μεγαλο κεφαλαιο
μοιαζει εν πολλοις αθικτο και η καπιταλιστικη
συσσωρευση συνεχιζεται.

Αν η συγκυρια των τελευταιων οκτω
ετων χαρακτηριζεται απο κατι, προκειται
περισσοτερο για ανακοπη των ρυθμων οιογκωσης της
καπιταλιστικης οικονομιας παρα για πραγματικη υφεση.
Για να δωσω ενα, και μονο, αριθμητικο παραδειγμα, η
ετησια
κατα κεφαλην αυξηση του συνολικου προιοντος στις
"βιομηχανοποιημενες" χωρες ξεπερνουσε τα 2,5% στη
δεκαετια 1970-1980 (3), και τα 2,0% για την
κατ εξοχην περιοδο της κρισης 1974-1980 (4), Τα ποσοστα
αυτα ειναι βεβαια πολυ χαμηλοτερα απο οτι ηταν στις
προηγουμενες δεκαετιες του μεταπολεμικου BOOM, αλλα
παραμενουν παντως πολυ υψηλοτερα απο εκεινα που
βρισκουμε σε ολες τις βιομηχανοποιημενες χωρες τον
περασμενο αιωνα, οποτε η μεση αυξηση του κατα
κεφαλην προιοντος κυμαινονταν γυρω στο 1,0% και
μονο σε εξαιρετικες περιπτωσεις και για
μικρα χρονικα διαστηματα εφαθασε να προσεγγιζει (1,5 δισεκατομμυρια) τα 2,0%.[5]

(3) World Bank Report, 1979 σ. 13
(4) Le Monde économique et social, 1980 σ. 114
(5) Simon Kuznetz: "Modern economic growth: Rate structure and speed" New Haven and London, 1966 σ. 64-65

Οι αριθμοι αυτοι ειναι βεβαια εντελως ενδεικτικοι και δεν μας ενδιαφερουν παρα απο την οπτικη της γενικης τασης που αφηνουν να διαφανει. Διοτι το ερωτημα που θελω να θεσω δεν αποσκοπει στο να αντληθουν συμερασματα απο τη διαφοροποιηση των ρυθμων αναπτυξης, ουτε στο να μελετηθουν οι συντελεστες που την προσδιοριζουν. Το προβλημα που θα τεθει στη συνεχεια αναφερεται σε μερικες απο τις μακροπροθεσμες κοινωνικες προεκτασεις του τρεχοντος ρυθμου διογκωσης των οικονομικων μεγεθων, κυριως σε σχεση με τον τροπο που οι ρυθμοι αυτοι αντανακλωνται στο κοινωνικο συνειδητο. Πιο συγκεκριμενα, θα τεθει το προβλημα των κοινωνικων αιτιων που βρισκονται πισω απο την μεταβολη της κοινωνικης σημασιας της ταξης μεγεθους των ρυθμων της οικονομικης αναπτυξης. Και να τεθει το ερωτημα γιατι μια ταξη μεγεθους ρυθμων που πριν απο 100 η 50 χρονια θα φαινονταν γενικα κανονικη η και ικανοποιητικη σε οποιονδηποτε θα εθετε το ερωτημα αυτο,- πραγμα που ειναι βεβαια μια υποθετικη εκ των υστερων προγνωση αφου στην παραγματικοτητα κανεις δεν εθετε τετοια ερωτηματα,-σημερα εμφανιζεται οχι μονο ανεπαρκης και ελλειματικη αλλα κρινεται γενικα και σαν αδιαφιλονικητος δεικτης μιας γενικοτερης, ουσυπερβλητης, ισως ακομα και καταστροφικης κρισης του συστηματος των καπιταλιστικων σχεσεων.

Με αλλα λογια, ο "κρισμος" ελαχιστος ρυθμος αναπτυξης της παραγωγης εμφανιζεται τις πελευταιες δεκαετιες πολυ υψηλοτερος απο ητνα στο παρελθον. Με αποτελεσμα η σχετικη καθηλωση των ρυθμων της διογκωσης να βιωνεται γενικα σαν καταστρεπτικος κλυδωνισμος των κοινωνικων ισορροπιων. Το ερωτημα στο οποιο θα προσπαθησω να απαντησω ειναι <u>γιατι</u>.

Το ερωτημα εχει βεβαια πολλες πτυχες και θελω να διευκρινισθει απο την αρχη οτι δεν θα το αντιμετωπισω στο συνολο του.

Έτσι, δεν προκειται να εξετασθουν καθολου οι καθαρα οικονομικες πλευρες του ζητηματος. Πραγματι ειναι πιθανο, οτι ηδη απο την αποψη της διαδικασιας συσσωρευσης του κεφαλαιου, η ίδια η ανακοπη των ρυθμων της αναπτυξης στις βιομηχανικες χωρες, μπορει να επισυρει την οξυνση μιας σειρας απο εσωτερικες οικονομικες αντιφασεις στη διαδικασια της παραγωγης και της πραγματοποιησης της υπεραξιας, θετοντας ετσι σε κινδυνο την καθολικη αναπαραγωγη του συστηματος των καπιταλιστικων παραγωγικων σχεσεων.

Ενα δευτερο ερωτημα που τιθεται αναφερεται στη σχεση της ανακοπης αυτης των ρυθμων με την ολοενα μεταβαλλομενη ισορροπια δυναμεων στην πολιτικη και οικονομικη αρθρωση αναμεσα στις βιομηχανικες χωρες του καπιταλιστικου κεντρου και στις "υπαναπτυκτες" χωρες του τριτου κοσμου.

Παρολη τη σημασια τους, τα δυο αυατα προβληματα δεν θα με απασχολησουν παρα μονο παρενθετικα. Θα συγκεντρωσω αντιθετα την προσοχη μου σε ωρισμενες απο τις πολιτικο-ιδεολογικες εκφανσεις της κρισης, και κυριως με τα ζητηματα που περιστρεφονται γυρω απο τις νεες μορφες νομιμοποιησης[1] του καπιταλισμου στις μεγαλες ανεπτυγμενες χωρες και στον τροπο που οι μορφες αυτες επηρεαζονται απο τη σημερινη κριση. Η υποθεση που θα επιχειρησω να αναπτυξω, φυσικα πολυ σχηματικα, ειναι οτι , ανεξαρτητα απο τα καθαρα οικονομικα προβληματα που χαρακτηριζουν τον σημερινο καπιταλισμο, εκεινο που κυριως απειλειται μεσα απο την ανακοπη των ρυθμων της αναπτυξης ειναι οι κυριαρχες μορφες κοινωνικης συναινεσης και νομιμοποιησης οπως εκπονηθηκαν και αποκρυσταλλωθηκαν στις τελευταιες δεκαετιες. και συνακολουθα με τη διερευνηση μιας νεας σειρας πολιτικων αντιθεσεων με αδηλες ακομα προεκτασεις, που αναδυονται σαν αποτελεσματα της κρισης νομιμοποιησης που χαρακτηριζει το συστημα εδω και λιγα χρονια.

---

(1)

Θα διαρεσω την αναλυση μου σε τριαβασικα μερη. Στην αρχη θα μιλησσω για τις παραδοσιακες φιλελευθερες μορφες νομιμοποιησης στον καπιταλιστικο τροπο παραγωγης και για τους λογους για τους οποιους οι παραδοσιακες αυτες μορφες εμφανιζονται εως και αρκετα χρονια σαν οριστικα παρωχημενες και ξεπερασμενες.

Στη συνεχεια θα προσπαθησω να αναλυσω τις νεες δομες που προσδιοριζουν την εξελιξη του κοινωνικου CONSENSUS στο πλαισιο της αναπτυξιακης "εκρηξης" που χαρακτηριζει τη μεταπολεμικη περιοδο, και να υπογραμμισω τις ουσιαστικωτατες μεταβολες που επηλθαν τοσο στον κυριαρχο νομιμοποιητικο λογο οσο και στο ουσιαστικο περεεχομενο των κοινωνικων προυποθεσεων της κοινωνικης συναινεσης.

Τελος θα επιχειρησω να επισημανω ωρισμενες απο τις σημαντικοτερες πολιτικες και ιδεολογικες προεκτασεις της "κρισης νομιμοποιησης" που συνδεεται ακριβως με την ακαταπροσπτη ταση καμψης των αναπτυξιακων ρυθμων.

Ο ανταγωνιστικος καπιταλισμος και οι παραδοσιακες φιλελευθερες μορφες νομιμοποιησης.

Το βασικο συστημα νομιμοποιησης του φιλελευθερου καπιταλισμου στηριζονταν στην ιδια τη λειτουργια (των μηχανισμων) της αγορας. Η υπαρξη μιας τελειας, ελευθερης και απροσωπης αγορας, [τοσο εμπορευματων οσο και εργασιας,] εξασφαλιζε σε ολους τους κοινωνικους και οικονομικους φορεις που συμμετειχαν στις διαδικασιες της, μια "θεση" που απερρεε απο την κινηση ~~απο~~ ουσιαστικα ενα "φυσικων" μηχανισμων. ~~[illegible] [illegible] [illegible] [

Οι μηχανισμοί αυτοί τίθενται σε κίνηση μέσω του αθροίσματος των εξατομικευμένων συμεριφορών που συνοψίζονται σε δύο κατηγορίες ατομικών "αποφάσεων". Προκειμένου για τους ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής η αποφάση για επένδυση σε αντιδιαστολή με την κατανάλωση ή την αποταμίευση, σε σύνδεσμο με την επιλογή των συνθηκών της επένδυσης, ή οικονομική σημαίνει κυρίως προσήλωση στο κέρδος, ενώ για τον προλεταριο η αποφαση "υπο τους ευνοικοτερους δυνατους ορους". Οι δυο αυτες κατηγοριες λογικης οικονομικής συμεριφορας εξαντλουν το ευρος των μορφων εξαλλης κοινωνικης ενσωματωσης και προδιαγραφουν τις δυσκολίες κατακερμάτισης επιπτώσεων των μηχανισμών της αγορας στους κοινωνους. Το κερδος σε αντιδιαστολη με τη ζημια για τον ιδιοκτητη, ο μισθος σε αντιδιαστολη με την ασιτια για τον προλεταριο οροθετουν τα μονα σημασιολογημενα αποτελεσματα της απροσωπης αγορας επανω στους φορεις που κινουνται στο πλαισιο της. Ο "οικονομικος ανθρωπος" εφαρμόζει στην αγορά λειτουργει στην αγορα με μονο κριτηριο την μεγιστοποιηση του ατομικου κερδους του η του ατομικου μισθου του. Στο πλαισιο αυτο, ως προς την δυνατοτητα πραγματωσης του ατομικου του συμφεροντος, βρίσκεται σε δημόσιο διάλογο με ολους τους αλλους κοινωνικους φορεις που εχουν παρομοια συμφέροντα με αυτον, αρα και ανταγωνιστικα. Η χρησιμοποίηση του δημόσιου οικονομικού συμφέροντος προϋποθέτει γνώση και την αποκατάσταση των ατομικών συμφερόντων. Έτσι ο ανταγωνισμός των ατομικών συμφερόντων είναι το πρωταρχικό δίλημμα για ένα σύστημα και η λειτουργία μιά σταθερή και λογική αγορά.

Γιατί στην κοινωνία γίνεται

Γιατί η "δημόσια" συμφέρουσα τοποθέτηση δυνάμει τέ διαμεσολαβεί ένα πρόβλημα από τις δημόσιες, τις ατομικές οικονομικές τάξεις.

.η απροσκοπτη λειτουργια της αγορας, οντας εξ ορισμου φυσικη και ουδετερη, νομιμοποιει και το συνολο των συνεπειων της. Γ η πολιτεια-κρατος ειχε/ναν κυριο στοχο να εξασφαλισει την ~~απροσκοπτη~~ σταθερη λειτουργια της αγορας και την προστασια της απο οποιεσδηποτε εξωτερικες παρεμ ασεις, που θα κινδυνευαν να αλλοιωσουν την "φυσικη" κινηση των διαδικασιων της οικονομιας. Το κεντρο της νομιμοποιησης παρεμενει ετσι δεμενο με την αγορα που υποδεικνυεται ~~αυτορρυθμιζομενη~~ ρυθμιζει περιεχει "σκοπιμα", την κοινωνικη εξελιξη, και ~~μεσα απο την ουδετερη συναντηση των κοινωνικων συμφεροντων~~ πιν θεωρειται οτι εγγυαται την ισοεωση, και μονη λογικη και φυσικη εξελιξη του κοινωνικου συνολου. Ετσι η αυτορρωθμιζομενη αγορα ενδαρκωνει μια φυσικη αυτορρυθμιζομενη, και αυτονομι-μοποιουμενη κοινωνικη πραγματικοτητα. Και προσδιοριζει ταυτοχρονα και τα ορια της αρμοδιοτητας της πολιτειας σε σχεση με την αναπτυξη των κοινωνικων συναλλαγων.

Γ ΟΣΗ ανταγωνιστικη ιδιοτικοτητα της εγγυαται την ουδετεροτητα της. Η ποσοτικοτητα των ανταγωνιστικων ατομων εγγυαται οτι κανενας δεν ειναι σε θεση να επηρεασει τα μεγεθη της αγορας, ουδε ειναι ικανος (δυνατος) ο,τι ανταγωνισμος, ανεξαρτητα μεγεθους, βαθμιαια η, ολα ανιστοιχισμενα, ανεξαρτητα με τον ειδικο αριθμο, η τιμεια αγορα ~~ειναι~~ ~~μια~~ ~~μια~~ ~~ανιστοιχη επιβιωτικη μηχανη~~ η ποια θα μπορει να δημιουργηθει δυνατα παρα μονο σε μερος που ~~ειναι~~ ειναι πραγματικα ~~ανεξαρτητη~~ ~~ανεξαρτητη~~, ανεξαρτητα απο οποιαδηποτε λογικη.

Αυτη η ανυπαρκτη ορισμενη ορισμενη και τον ~~ορισμενων~~ η φυσικη πρωτοκαθεδρια της ιδιοτικοτητας "εγαιρα" και αρα τη συναλλαγη

Γ ΟΣ ΗΣ ΟΣΗ ΟΣΗ ΟΣΗ

Είναι χαρακτηριστικό ~~[illegible]~~ ότι η ~~[illegible]~~ υπογράμμιση της διαχωριστικής γραμμής που διακρίνει το κράτος ~~[illegible]~~ (δυναμικό σύστημα) από τον ~~[illegible]~~ (ανεξάρτητο μηχανισμό – Αγορά) διαπνέει όχι μόνο τις αστικές αλλά και τις μαρξιστικές θεωρητικοποιήσεις. Για τις πρώτες ~~[illegible]~~ η παρέμβαση του κράτους πρέπει να ελαχιστοποιείται στο επακρο, αφού ο ουσιαστικός του ρόλος συνοψίζεται στην εγγύηση της εννομης τάξης και της (τη λειτουργία του ανεξάρτητου μηχανισμού –) ιδιωτικής αγοράς. Για τις δευτερες το κρατος αντιμετωπιζεται σαν οργανο και εκφραση των κυριαρχων ταξεων, και εγγυαται την (καθαρά) αναπαραγωγή (από πλευράς) των κοινωνικων σχεσεων, που υλοποιουνται και πραγματοποιουνται εξω στην ιδιωτικη σφαιρα της ελευθερης καπιταλιστικης αγορας.[1] ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ Πολιτικα-κρατος (ρόλο) ~~[illegible]~~ ρολο δευτερογενη και συναρτημενο. Δεν εμφανιζεται ουτε σαν αυτονομος (δημιουργός) ~~[illegible]~~ των κοινωνικων σχεσεων ουτε σαν υπευθυνος για τις κοινωνικες του επιπτωσεις. Τοσο η θετικη νομιμοποιηση του καθολικου συστηματος ~~[illegible]~~ και η επιταση της ανατροπης του, θεμελιωνονται και οροθετουνται (στη σφαιρα) των ιδιωτικων συναλλαγων και στη (νομοθετική) λογικη που διεπει την κινηση της.

Γ' Η "εξωτερικότητα" του Κράτους ως προς τις χωρ. πολ. διαμορφών αλλοιώνει, στις γενικές περιπτώσεις, μεγάλη και ριζικά διαφορετικά ίσα ή

[1] Γιά τη θεση "εξωτερικοτητας"

Υσο δοιπόν και αν ο ρολος του κρατους εμφανιζεται σαν αναγκαιος, ο χωρος οπου προσδιοριζονται και κρυσταλλωνονται οι νομιμοποιητικες διαδικασιες παραμενει δεμενος με τη "σφαιρα της ελευθεριας" που εκφραζεται με την αγορα.

Το κατ αναγκην απλουστευμενο, και σχηματικο, αυτο πρότυπο δεν ειναι βεβαια ουτε λογικα αρραγες, ουτε ιστορικα αμετακινητο καθ ολη την περιοδο του λεγομενου ανταγωνιστικου καπιταλισμου. Στην παραγματικοτητα, ηδη απο το τελευταιο τριτο του περασμενου αιωνα ο πραγματικος ρολος του κρατους ενισχυεται συνεχως. Οι πραγματικες παρεμβασεις του πολλαπλασιαζονται, και η προβληματικη της χρησιμοποιησης της παρεμβατικης του δυνατοτητας απο τις ταξεις και μεριδες που αντιπαλευουν, μπαινει στην ημερησια διαταξη.[1] Ωστοσο για πολλες ακομα δεκαετιες, τα παραδοσιακά ιδεολογικα προτυπα της καθολικης κοινωνικης νομιμοποιησης παραμενουν ουσιαστικα αμετακινητα. Τουλαχιστον μεχρι την μεγαλη κριση του 1929, και σε μεγαλο βαθμο ακομα και μεχρι το δευτερο παγκοσμιο πολεμο, το αξιωμα της αυτονοητα λογικης και φυσικά αυτορρυθμιζομενης αγορας εξακολουθουσε να προβαλλεται ως θεμελιακο στοιχειο οικοδομησης της γενικης κοινωνικης νομιμοποιησης των καπιταλιστικων σχεσεων.

Γιατί δικαίωμα εξουσίας μου περιστέρχεται η ιδέα των ιδιωτικών συναλλαγών.

(1) Ιστορικογραφικα. Lassle Bernstein

Bismarck

Vric Prussienne (Poulantzas)

Απο την αποψη που μας ενδιαφερει εδω, η σημαντικοτερη προεκταση του συνολικου αυτου ιδεολογικου προτυπου εγκειται στην εμμονη της διαιμοσιας νομιμοποιησης επανω στη βαση του συστηματος των ατομικων ιδιωτικων συμπεριφορων, η οργανωμενη συγκροτηση των οποιων εγγυαται, τοσο πολιτικα (μεσω της αντιπροσωπευτικης δημοκρατιας) οσο και οικονομικα (μεσω της αγορας) την καλυτερη δυνατη εξελιξη των κοινωνικων σχεσεων. Πραγματι, η απροσκοπτη λειτουργια της αγορας εγγυαται οτι ο καθενας ειναι σε θεση να προαγαγει στο επακρο τα ατομικα του συμφεροντα σεβομενος τους κανονες του παιχνιδιου ενος στιβου που εμφανιζεται απροσωπος. Γ ουδετερος αρα και δικαιος. Αν η ουδετεροτητα του στιβου νομιμοποιει την ανισοτητα των επιπτωσεων του ανταγωνισμου επενω στους κοινωνους, η εκλογικευση του συστηματος αυτου, σαν συνοψικο ιδεατου, παρεχει κατι ο τρωγα οτι η ιδια η αντιπαραθεση των ιδιωτικων συμφεροντων εξασφαλιζει την καλυτερη δυνατη αναπτυξη του συλλογικου καλου και της γενικη ευμαρειας.

Γ και ότι ο αποσωπος χαρακτήρας του μηχανισμού καταργεί τελικά κάθε διαλεκτικό λόγο και διαλεγόμενο λόγο και κατά συνέπεια τον δικαιοσύνη του.

Mac Pherson : The life and times
Possessive individualism

Pareto, Samuelson

Στο σημειο αυτο, οι βασικες αρχες που διατυπωθηκαν αρχικα απο τον Μπενθαμ και τον Μιλλ εξακολουθουν να διατηρουν την εμβελεια τους μεχρι και τον εικοστο αιωνα.(1) Εφ' οσον η κοινωνια μπορει ακομα να αντιμετωπιζεται ως αθροισμα ατομων και συμπλεγμα συγκρουομενων ατομικων συμφεροντων, ο μηχανισμος που εγγυαται μιαν αναφορικα απροσωπη και δικαια διαιτησια, ~~[illegible]~~ ~~αθροιστικης~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]

Μεσα στο ιδεολογικο αυτο πλαισιο, το ζητημα των συγκεκριμενων κοινωνικων επιπτωσεων και παρενεργειων της λειτουργιας της ελευθερης αγορας δεν ~~ηταν~~ ειναι παρα δευτερευουσας σημασιας στοιχειο της νομιμοποιησης του. Αυτο δεν σημαινει βεβαια οτι οι ανισοτητες, αθλιοτητες και εκρηξεις που συνοδευαν την αναπτυξη των καπιταλιστικων παραγωγικων σχεσεων δεν απειλησαν να κλονισουν το συστημα. Ωστοσο, ακομα και απο τη στιγμη που το κρατος, ~~πιεζ~~ πιεζομενο ειτε απο τις ~~συνδικαλιστικες~~ καταγγελιες των συνδικατων ειτε απο την οργη των εργατικων στρωματων, ανελαμβανε μια σειρα απο μετρρυθμιστικες παρεμβασεις με σκοπο να αρει η να περιορισει μερικες απο τις δυσμενεστερες και κοινωνικα εμφανεστερες πλευρες της καπιταλιστικης αθλιοτητας, ο νομιμοποιητικος του λογος εξακολουθουσε να στηριζεται στην αφηρημενη λογικη του συστηματος, (ανθρωπινο μαρμαρο) ~~εμπλουτισμενη απο ωριμεμενα ηθικο-ανθρωπιστικα συνθηματα~~. Οι "παραχωρησεις" του κεφαλαιου στην εργατικη ταξη παρεμεναν συγκυριακες, και δυναμει αναστρεψιμες, στο πλαισιο ενος αυτο-δικαιουμενου συστηματος.(1) Το καθολικο καταξιωτικο μυνημα που ομολογουσε τη διαιωνιση του συστηματος δεν απευθυνονταν σαν τετοιο στην εργατικη ταξη, το εξαναγκαζονταν, μεσω της καθαρα οικονομικης βιας, ~~ξξξ

α Όχι

Το συστημα των συντεταγμενων της παραδοσιακης αυτης φιλελευθερης νομιμοποιησης επαψε εδω και πολλες δεκαετιες να λειτουργει ιδεολογικα. Δεν ειναι φυσικα δυνατο να επισημανουμε το συνολο των παραγοντων που κατεστησαν το διλημμα αυτό αδύνατο παρελθόν. Θα αρκεσθω απλως στην επισημανση ωρισμενων βασικων διαδικασιων που κατά τη γνώμη μου, επαιξαν καταλυτικό ρόλο στην εξαφάνιση μιάς σειράς κοινωνικών σχέσεων.

Γ Ανάμεσα στις διαδικασίες αυτές, θα υπογραμμίσω τέσσερις πού μου φαίνονται οι σημαντικότερες.

Η πρώτη αναγκάζει στη ίδια τη σημασία της εργασιακής σχέσης, και των κοινωνικών της όρων.

Δεύτερη αναγκάζει στο χαμηλό στη δεξιά του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας. Και η τάση συνδέεται με τις συνέπειες και ανάλυση μιας σοβιαλιστικής οικονομικής διαίρεσης.

Η τρίτη σημαίνει στην εξαφανιση κάποιων, πού μπορούν και τα ανάλογα κινήματα αποκαταστάσεις.

Αυτός ακριβώς αυταχωνιάστος ανάμεσα στα δύο υποσύνολα, τις εργατικές τάξεις επιτρέπει τη σχέση μηχανισμών (πρόσωπα) και ιστορίας, εργατικής συνοχής να προσδιορίζουν τη κίνηση των μεθόδων, ιεραρχώντας στη σειρά εργασίας πρός ιστορικές μαρξιστικής τάξης.

Το συστημα των συντεταγμενων της παραδοσιακης αυτης φιλελευθερης νομιμοποιησης επαψε εδω και πολλες δεκαετιες να λειτουργει ιδεολογικα. Δεν ειναι φυσικα δυνατο να επισημανουμε το συνολο των παραγοντων που κατεστησαν το διλημμα αυτό αδύνατο παρελθόν. Θα αρκεσθω απλως στην επισημανση ωρισμενων βασικων διαδικασιων που κατά τη γνώμη μου, επαιξαν καταλυτικό ρόλο στην εξαφάνιση μιάς σειράς κοινωνικών σχέσεων. Γ

Η κοινωνική τάξη αρχίζει εργάζεται

1. Η πρωτη σημαντικη μεταλλαγη που πρεπει να υπογραμμισθει συνιστάται στο γεγονος της αντικειμενικής κατάστροφης της τελειας καπιταλιστικης αγορας, και ειδικοτερα της αγορας εργασιας. Πραγματι η αναπτυξη των καπιταλιστικων παραγωγικων σχεσεων σχέσεων βασθστηκε, τοσο στην ιστορικη της εξελιξη, οσο και στην θεωρητικη της αντιμετωπιση, στο αξιωμα της ανταγωνιστικης παρουσιας ολων των οικονομικων φορεων που εμφανιζονται στην αγορα. Ετσι, υπό το κράτος των τάξεων παρέμενε, οι εργαζομενοι, και συγκεκριμενα οι απεκδυμενοι απο την ιδιοκτησια των μεσων παραγωγης προλεταριοι, εμφανιζονται σαν φορεις ατομικων και ανταγωνιστικων συμφεροντων. Το αποτελεσμα ειναι οτι, στο πλαισιο αυτής της τελειας ανταγωνιστικης αγορας εργασιας, το συνολικο σωμα των εργαζομενων οργανίζεται δεν υπάρχει απαρτιζεται απο το αθροισμα των μεταμορφωμένων φορεων του, και διαιρειται στο δυο ανταγωνιστικα υποσυνολα με αντιθετα συμφεροντα: τους εργαζομενους και τους ανεργους.

Στό κείμενο πού ξέρει ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση νέου θεωρεῖται "χυτοῦ"

Τό ~~[illegible]~~ ἀτομικό δικαίωμα τοῦ ἐργαζόμενου κοινωνικῆς ἀναπροσαρμογῆς μαζί ἀρχίζει στό ἐπίπεδο ἀτομικό δικαίωμα ὅλων τῶν ~~[illegible]~~ πού ἔδειχναν τίς ἴδιες μειώσεις ἐξουσίας. Ο πρῶτος ἀνταγωνιστής τῶν ἐργαζόμενων εἶναι ὁ ἀνέργος. Καί ὁ ἀνταγωνιστής αὐτός εἶναι ὁ "χυτός" ἀνταγωνιστής ἀνάμεσα σε ἀπομακρυσμένες φορές τῶν προηγούμενων στό ἴδιο ἐξάμηνο νέων ἀνέργων σήμερα. Οἱ "ἐκφυλισμένοι" εἶναι οἱ ἐργαζόμενοι. Οἱ "χυτοί" οἱ ἄνεργοι.

Με την έννοια αυτή, το φαινομενο της ανεργιας ειναι συστατικο στοιχειο της αγορας εργασιας, που για να λειτουργησει "σωστα" δηλαδη ανταγωνιστικα, πρεπει να εμπεριεχει την εφεδρικη στρατια της εργασιας.(1) Το

Το ένα ένδικο και διαμορφωνο δικαιωμα στη εργατικη ταξη.

Εδω και αρκετες δεκαετιες, η διαιρεση αυτη εχει οριστικα διαμορφωθει. Η αυξουσα δυναμη της οργανωμενης εργατικης ταξης οδηγησε στη βαθμιαια υπερβαση της εσωτερικης της κατατμησης σε εργαζομενους και ανεργους. Το δυνατη συζευξη των αιτηματων των δυο αυτων υποσυνολων σε ενα αδιαιρετο κοινωνικο σωμα. Απο τη στιγμη αυτη, οι οροι της απασχολησης γινονται αντικειμενο συλλογικης διαπραγματευσης, και αναφερονται ταυτοχρονα στη θεση των εργατων και στην θεση των ανεργων, σαν ομοουσιων και απολυτα συνδεδεμενων ταξικων διεκδικησεων, ~~[illegible]~~ Εξω παυει να λειτουργει η ελευθερη αγορα εργασιας, αλλα και κατα πολυ πολιτικη, οι οροι της εργασιακης σχεσης ξεφευγουν απο τον "φυσικο" και λογικο διακανονισμο της αγορας για να εμφανισθουν με τον πραγματικο τους ενδυμα, που συναρταται με τον ουσιαστικο μεταβαλλομενο συσχετισμο δυναμεων αναμεσα στις δυο βασικες ταξεις, και με την παραγματικη πολιτικη και ιδεολογικη δυνατοτητα της κυριαρχης ταξης να επιβαλλει στους εργατες ενα δεδομενο συμπλεγμα "αντιπαροχων" που περιλαμβανει και τη ρυθμιση του προβληματος της ανεργιας.(2)

Το και τον ουσιωδη αρα τον κατακερματισμο της εργατικης ταξης σε ολοενα αυξανομενες και ανταγωνιστικες φυλες. Στη κατεστημενη

Το κοινο συμφερον που ενωνει τα μελη των κοινωνιων. Το αποτελεσμα ειναι η κοινωνια.

2) Η καλυφη συνειδητοποιηση, το ενδυναμωμενο φρονημα του καπιταλιστη ειναι ενα προβαλλομενο πολιτικο βιβ.

Αξιο τονισμου η δημιουργια των εναλλακτικων δικτυων εργατικων, μορφων. Ριζε, Γορδον, Καρνοι

(1) Το γεγονος οτι η "κατασταση" ενος εργατικου προτυπου ανεργων νο προσαχτηκε ανεξελεγκτα.

Fox Piven

Και, Διά πρωτη φορα, το ~~προβλημα~~ ζήτημα της ανεργιας ~~αποσυνδεεται~~ αποκαταστάται δεν συμπεριμένο πρόνοιμο πρόβλημα ~~απο τον προσδιορισμο του μισθου~~, και ο προσδιορισμος του μισθου ανεξαρτοποιειται απο την υπαξη και πεεση του εφεδρικου στρατου. (1) Ετσι, η παλη γυρω απο τους γενικους κοινωνικους ορους της εργασιακης σχεσης αποσυνδεεται απο το καθαρα οικονομικο επιπεδο στο οποιο καθηλωνονταν μεσα απο τους αυτόματους μηχανισμους της ελευθερης αγορας, και πολιτικοποιειται αμεσα. Τοσο ο μισθος, λοιπόν, οσο και η αντιμετωπιση της ανεργιας αποτελουν εφεξης αμεσα αντικειμενα του κοινωνικού αγωνα, ~~και αγκιζωνόλος~~ ~~κοινωνικών~~ Αντι να προδιοριζονται απο αλλα "ελευθερα" οικονομικα μεγεθη, γινονται η βασικη εξωγενης μεταβλητη που προσδιοριζει τα μεγεθη αυτα, (2) ~~και [illegible]~~ κοντολογις, οι οροι της εκμεταλλευσης,- και συνεπως και η εσωτερικοποιηση τους,- δεν ειναι πια δυνατον να εμφανιζονται σαν δευτερογενεις και εξαρτωμενες συναρτησεις μιας ουδετερης αγορας, αλλα απορρεουν απο μια ~~πολιτικη~~ συνειδητή τάξη διαπραγματευση και αποτελούν ~~μια~~ αντικείμενο πολιτικης επιλογης. Η εναργεια της επιλογης αυτης και η σημασια της για τη ζωη των εργαζομενων, οδηγει στην αναγκη μιας νεας νομιμοποιησης της εκμεταλλευτικης σχεσης. Μια "Υπευθυνο" τρόπο για την κινηση των μισθων, ~~αλλα~~ αλλά και για την αντιμετωπιση των ανεργων, γινεται το συστημα στο συνολο του, αφου τα φαινομενα αυτα δεν μπορούν ~~ειναι~~ πια ~~[illegible]~~ (ειναι τα) αυτοματες απορροιες ενος τυφλου μηχανισμου, αλλα αποτελεσμα συγκεκριμενων και άπτων επιλογων.

(1) Robert Boyer

6.60.

Βλ. ίδια και J.K. Galbraith

(2) C. Napoleoni: στό Il dibattito su Sraffa, ανάφερεται από τόν A. Negri, Sviluppo Tendenze σελ 410

Στο πλαίσιο αυτό, το κράτος, βασικός εκφραστής και συμπυκνωτής του συνόλου των κοινωνικών σχέσεων, αλλά και επίσημος φορέας των κρίσιμων αποφάσεων, ~~κυριαρχεί~~ αναδεικνύεται σαν το κέντρο της οικοδόμησης νομιμοποίησης.(1) Από τη στιγμή που ~~το αποτελέσματα της~~ η παρέμβασή του εμφανίζεται σαν άμεσα λειτουργική για τον προσδιορισμό των όρων της εργασιακής σχέσης, το σύνολο περιπου της ευθύνης για την γενίκευση της συναίνεσης [2] και της παραλλήλης βίας [2] μετατίθεται στους ώμους του. Η ανάδειξη της "μείκτης οικονομίας", στο πλαίσιο της οποίας ανοίγονται οι δυνατότητες οποιωνδήποτε κοινωνικών ~~εξελίξεων~~ (ριζοσπαστικών) και ταξικών διαπραγματεύσεων ως προς την πραγματική εξέλιξη της θέσης της εργατικής τάξης, δεν οδηγεί σε μια "μείκτη" νομιμοποίηση, αλλά συπαράσυρει την πλήρη εξαφάνιση της εκλογίκευσης των αυτοματισμών (της αγοράς). Έτσι αναδύεται η αποκλειστική αρμοδιότητα του κράτους σαν εγγυητή-προγραμματιστή της συνολικής κοινωνικής αναπαραγωγής και στο πλαίσιο αυτό ~~αναπτύσσεται~~ κρυσταλλώνεται η αποκλειστική "ευθύνη" του για την επιτελική διαχείριση του εμπορεύματος εργατική δύναμη.

---

(1) A. Hall 212-214

Susanne de Brunhoff 7

(2) Οι δύο αυτές μορφές είναι βέβαια αλληλοδεδεμένες

β. Η καθολική "μισθωτοποίηση" των ενεργών πληθυσμών

2. Μια δευτερη εξελιξη με σημαντικες επιπτωσεις που πρεπει να επισημανθει αναφερεται στον κοινωνικο καταμερισμο της εργασιας. Στο σημειο αυτο η μεταπολεμικη εξελιξη του κοινωνικου συνολου ειναι χαρακτηριστικη. μιας ουσιαστικοτατης μεταβολης σε σχεση με την εποχη του ανταγωνιστικου καπιταλισμου. Σημερα, στις περισσοτερες μεγαλες βιομηχανοποιημενες χωρες η μεγαλυτερη πλειοψηφια των εργαζομενων ειναι μισθωτοι. Μολονοτι τα ανα χωρα ποσοστα ποικιλλουν, φαινεται οτι το οριο του ποσοστου της μισθωτης εργασιας στο συνολο του ενεργου πληθυσμου, γυρω απο το οποιο σταθεροποιουνται οι νεες δομες του κοινωνικου καταμερισμου, φθανει περιπου τα 90%. (1)

(1)

	Ποσοστο μισθωτων στο συνολο του ενεργου πληθυσμου		
	1957	1964	1975
Μεγαλη Βρετανια	92,5	93	92,2
Σουηδια	83 3	85,0	91,4
Ηνωμ. Πολιτειες	82,7	85,7	90,3
Καναδας	79,2	82,5	88,3
Ολλανδια	76,4	80,6	84,5
Νορβηγια	72,9	76,4	84,3
Γερμανια	75,6	80,1	83,8
Βελγιο	76,1	77,2	83,1
Γαλλια	67,5	73,9	81,1
Ισπανια	61,0	60,9	69,8
Ιαπωνια	47,9	59,3	69,5

[OCDE: Statistiques de la population active, Paris 1970
" " " " , Paris, 1977]

Η εξελιξη αυτη ειναι η σημαντικοτερη μεταβολη στη δομη του κοινωνικου καταμερισμου της εργασιας του ωριμου καπιταλισμου, και εκφραζει τα κυριαρχα ρευματα της δομικης κοινωνικης κινητικοτητας (1) που χαρακτηριζουν το συνολο των βιομηχανικων κρατων τις τελευταιες δεκαετιες. Τα ρευματα αυτα συναρτωνται με δυο αλληλενδετες (2) μεταβολες στη σχετικη κοινωνικη σημασια των βασικων κοινωνικων κατηγοριων. Απο τη μια μερια με την ταχυτατη και εκ πρωτης οψεως ασυγκρατητη ταση διογκωσης των μισθωτων απασχολησεων του τριτογενους τομεα (3) και απο την αλλη με τη γενικα παρατηρουμενη συρρικνωση των παραδοσιακων "ανεξαρτητων" μικροαστικων και αγροτικων στρωματων, που μεχρι την αρχη του εικοστου αιωνα πλειοψηφουσαν ακομα στις περισσοτερες καπιταλιστικες χωρες.

Bentham
Saint-Simon
Rodin

(1)

Gerschenkron

(2) Αλλο το προβλημα της σχεσης αιτιοτητας αναμεσα σ αυτες τις δομικες διαδικασιες

(3)

Η κοινωνική σημασία του επαναπροσδιορισμού των ποσοστικών αναλογιών αναμεσα στις διαφορες κοινωνικες κατηγοριες ειναι βεβαιο πολλαπλη. Θα επισημανω στο σημειο αυτο δυο μονον απο τις προεκτασεις τις νεας διαρθρωσης του ενεργου πληθυσμου. Απο τη μια μερια, η καθλικοποιηση της μορφης-μισθος συνεπαγεται τη γενικευση της κοινωνικης σημασιας του τροπου με τον οποιο εσωτερικοποιειται ο προσδιορισμος του υψους του και της κινησης του. Απο την αλλη μερια, η παρακμη των παραδοσιακων ανεξαρτητων μεσοστρωματων οδηγει στον αμεσο κινδυνο ανατροπης του παλιου, - και "δοκιμασμενου", - συστηματος των ταξικων και πολιτικων ισορροπιων, επανω στο οποιο ειχε, σε μεγαλο βαθμο, στηριχθει η πολιτικη κυριαρχια της αστικης ταξης και η γενικη κοινωνικη εμβελεια της φιλελευθερης ατομιστικης ιδεολογιας. Πραγματι, για περισσοτερο απο εναν αιωνα, τα ευρυτατα στρωματα των ανεξαρτητων μικροαστων και χωρικων αποτελουσαν την παγια πολιτικη εφεδρεια της αστικης εξουσιας.

Παρολες τις εσωτερικες αντιφασεις που οδηγησαν σε πολλες περιπτωσεις σε οξυτατες συγκρουσεις αναμεσα στο μεγαλο κεφαλαιο και στις ταξεις των ανεξαρτητων μικροεπιχειρηματιων, σε ολες τις στιγμες οπου φαινονταν να κινουνδει η επιβιωση του συνολικου συστηματος, τα μικροαστικα και αγροτικα στρωματα ερριχναν το αριθμητικο και κοινωνικο τους βαρος στην πολιτικη πλαστιγγα που εγενρε ετσι υπερ της αρχουσας αστικης ταξης. (1)

Ετσι η "ιστορικη" συρρικνωση της ποσοστιαιας (2) κοινωνικης σημασιας των "ταξεων στηριγματων" (3) οδηγει ~~xxxx~~ την αρχουσα ταξη στην αδηριτη αναγκη να αναπροσδιοριση τις ταξικες της συμμαχιες, πού ἀναδραστικά δὰ πρέπει

---

(1) Παράβαλε: Ν. Πουλαντζά· "Πολιτική ἐξουσία...

(2) Αὐτό δὲν σημαίνει καθόλου ὅτι, ὅπως προέβλεπαν ἀρκετοί μαρξιστές ἀπό τέλος τοῦ 19ου αἰώνα, οἱ μικροεμπορευματοπαραγωγοί καὶ μικροεπιχειρήσεις εἶναι μελλοντικά νὰ ἐξαφανιστοῦν γιὰ λόγους πού ἀναφέρονται ἀπὸ ἴδια τὴ λογικὴ τῆς μεγαλοαστικῆς ἐκβιομηχάνισης. [Παράβαλε Karl Kautsky: "Die Agrarfrage καὶ Κώστα Βεργόπουλου: "Δυνάμεις καπιταλισμοῦ"]

Ἐκεῖνο πού ἔδωσε ἀλλοῦ νὰ ὑπογραμμίσουν εἶναι ἡ μείωση τῆς ἀστικῆς κοινωνικῆς σημασίας τῶν πρωταγωνιστῶν ἀλλιῶν. Ἔτσι, π.χ. πρωτοστατοῦν γιὰ τὴν ἀγροτικὴ παραγωγή, εἶναι ἀμέλεια ὅτι ἡ ἐπιφανειακὴ κορφὴ ἐξαιρετικὰ ὑπάρχει ἡ μικρομεσαία ἀυτοδιαχειριζόμενη ἐπιχείρηση. Ἀλλὰ τὸ συνολικὸ ἀριθμητικὸ καὶ κοινωνικὸ βάρος τῶν πάντοτε ἀνεξάρτητων ἀγροτῶν γίνεται ὅλοένα μικρότερο. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τὸ μικρεμπόριο καὶ τὶς βιοτεχνικὲς ἐπιχειρήσεις.

(3) Ὁ ὅρος εἶναι τοῦ Ν. Πουλαντζά, ο.π. κλπ.

Bellecheim

να "συμεριλαβουν και εμα πολυ μεγαλο μερος των μισθωτων.

Ομως, τα νεα μισθωτα μεσοστρωματα, που θα αποτελεσουν τα σοβαροτερα παγια πολιτικα και ιδεολογικα στηριγματα της αρχουσαα ταξης δεν μπορουν να αρκεσθουν στις παραδοσιακες φιλελευθερες και αφηρημενα ορθολογιστικες νομιμοποιητικες δομες του ανταγωνιστικου καπιταλισμου. Η καθολικη εξαρτηση των στρωματων αυτων απο τον μισθο εχει σαν αναποφευκτη συνεπεια τη αντικαπιταλιστική διαβούδεση (1)

---

(1) Η παρατηρηση αυτη δεν εχει, φυσικα, την "οικονομιστικη" εννοια οτι η πολιτικη συμπεριφορα αποτελει αμεση και αποκλειστικη αντανακλαση της ταξικης καταστασης που προσδιοριζεται με τη θεση στην διαδικασια παραγωγης.

των κριτηριων που οροθετουν την κοσμοθεωρηση τους με τον τροπο προσδιορισμου του εισοδηματος τους, δηλαδη του μισθου τους.

Πρόκειται, αναμφίβολα, από την ίδια τους θέση στην κοινωνική ιεραρχία, οι κάτοχοι του δικαιούνται στη δίκαιη του κοινωνικού συστήματος πριν ρίξουν από τον ορο ότι η αξία τους δεν ταυτόχρονα θα δικαιωθεί και θα τους η ανταμοιβή. Αν η παραδοσιακή μεγαλοαστική τάξη χαρακτηριζόταν από τη "ιδεολογία του δίκαιου" πρώτα θα τη "ανέχεται" στη αξία για από τη αξία και τους μηχανισμούς της, τα χτυπήματα μεσοαστικά μπαίνουν το κέντρο των δραστηριοτήτων τους πριν τον τρόπο, τη θα δικαιώσουν και τη αξία τους ανήκουν στο πλαίσιο του μισθωτικού συστήματος. Η νέα εκμεταλλευτικη πλατιστικά θα τη τείνει σοβαρά τα βρει τον τρόπο για η δικαίωση τόσο τη οργανωτικής δομής και διαχωρισμός, όσο και τον τρόπο με τον οποίο οι εργάζομενοι "κερδίζουν" στη δομή δείξη και κατηγορία, ανεξαρτήτως στο πλαίσιο του συστήματος, και πληρώνονται με τη μορφή του μισθού. Ο μισθός ίσωσε, και η κατηγορία.

που χωρίζει ως πρός τό ζήτημα αὐτό τίς θεωρήσεις σε δύο κατηγορίες.

Από τή μία μεριά, οἱ ἔχοντες κατανοήσει τίς ἄλλες θεωρήσεις (ὄχι μόνο κατά κυριολεξία) ἀποδίδουν τήν εἰσήγηση αὐτή βάσι ἐπιλογής τήν ἀναπόσπαστη σχέση πληροφορικῶν δυνάμεων, τήν ἐξέλιξή κοινωνίας καί τήν ὀργάνωση αὐτῆς, τή διαχρονικής κοινωνίας καί τήν ~~τέ~~ διαμορφωτική ἐπίδραση τῶν νέων ὀργανικῶν ἐργαλείων. Ἡ κατάληξη ἐπιφυλάσσει τόν ἀντάγωνιστικό ἀπό τίς ἐξελίξεις καί τίς ἐπιλογές. Πάντα τά ὅπλα τους συνδέονται με τήν παραγωγική καί ὀργανωτική δομή.

Από τήν ἄλλη μεριά, πάλι ἴδιο αὐτό γαλαξιακό ἐρμηνεύεται κάτι ἄλλο, ~~κάν~~ βάσει μιά ~~θεωρητική~~ πλατωνική ἀπόψη τῆς ἐξελικτικῆς ἀλλαγῆς με βασικό σύνθημα τό κατακερματισμό τῆς ἐργασιακῆς ἀξίας σε ἀποκαταστατικές ἐμπειρίες.

[Braverman

Ἡ ἀκμαία τοῦ προλετάριατο ἕνας τέρατος, τύπου ὑπό ἀπολυτισμό στο, καί ἀπό λαϊκιστό ἐπίπεδο. Χαρίζει τά ἐπιχειρήματα τά προκαταβολικά "πληροφόρησης", ἕνα βάρος ὅπου ἡ τεχνικιστική ἀντίληψη καί "λαϊκιστή" ἀντίληψη

γ) Η κατατμηση της αγορας εργασιας και η οικοδομηση των μισθωτων υποσυνολων.

Ο μισθος ομως δεν οριζεται στο πλαισιο μιας γενικης αγορας εργασιας. Αν η ανταγωνιστικη κατατμηση των μισθωτων σε απασχολουμενους και ανεργους εμφανιζεται ιστορικα ξεπερασμενη, η διαιρεση των μισθωτων σε ευδιακριτα υποσυνολα ειναι διαδικασια που οχι μονο δεν εχει ανοχεθει αλλα αντιθετα εντεινεται συνεχως. Το μισθολογικο φασμα εμφανιζεται ολοενα και περισσοτερο κατακερματισμενο σε μια σειρα απο επαλληλες ιεραρχημενες κατηγοριες που συγκροτουν μιαν αντιστοιχη σειρα "τμημων εργασιας" σαφως χωρισμενων μεταξυ τους με αξεπεραστα τειχη. Η γενικη "μισθωτοποιηση" συνοδευεται ετσι με μιαν ολοενα πιο αδιαβροχη κατατμηση της αγορας εργασιας. Ανεξαρτητα απο τους κοινωνικους, πολιτικους και οικονομικους λογους που οροθετουν την γενικη αυτη εξελιξη του σωματος των μισθωτων (1), ο ιδιος αυτος ο πολυτεμαχισμος του μισθωτου πληθυσμου εχει τεραστιες προεκτασεις. Στο εξης, η μισθωτη ιδιοτητα δεν αρκει για να προσδιοριστει η ατομικη θεση του εργαζομενου στο κοινωνικο συνεχες (πρα στις κατω η πολιτικη των συνδικων). Το ειδοποιητικο

---

(1) Πρεπει να επισημανθει εδω η τεραστια δικαιοσυνη

χαρακτηριστικο που διακρινει τον ενα μισθωτο απο τον αλλο ειναι η μισθολογικη κατηγορια στην οποια ανηκουν. Ο μισθος δεν προσδιοριζεται τελικα απο τη συγκεκριμενη συγκυρια της αγορας και τη συγκεκριμενη ατομικη διαπραγματευση του υψους του και της κινησης του. Ολες οχεδον οι συμβασεις εργασιας ειναι πια συμβασεις "προσχωρησεως" ετσι ωστε ολες οι μισθολογικες κατηγορι-ες ειναι περιπου δεδομενες. Το υψος και τα χαρακτηρι-στικα του μισθου εξαρτωνται λοιπον ~~κκα~~ οχεδον αποκλειστικα", απο το <u>ποια ειναι η συγκεκριμενη αγορα εργασιας</u> στην οποια απευθυνεται ο καθενας. Ετσι, τα κριτηρια με τα οποια ο εμεργος πληθυσμος "επιμεριζεται" στις διαφορες ιεραρχημενες αγορες εργα-σιας προσδιοριζουν τελικα και την ατομικη του θεση στο διαστρωματωμενο κοινωνικο συνεχες.

<u>Αστοσο, ο ιδιος ο επιμερισμος των ατομων/φορεων ΔΕΝ μπορει να γινεται στην ~~κκκκ~~ ιδια την αγορα εργασιας.</u> Εχει ηδη συντελεσθει, πριν καν να τεθει θεμα συγκεκριμε-νης ενταξης τους στην αγορα αυτη. Πραγματι, μια σειρα απο συγκεκριμενους κοινωνικους μηχανισμους εξασφαλιζει οτι το υποψηφιο μισθωτο σωμα θα εμφανισθει στην αγορα εργασιας με ηδη καταπερματισμενη μορφη, ~~κκα~~ συγκροτημενο σε περιπου αδιαβροχες κατηγοριες που αντιστοιχουν λιγο πολυ στις πραγματικες κατηγοριες της κατατμημενης και ιεραρχημενης αγορας εργασιας.

με αλλα λογια, στην ιεραρχηση των κατηγοριων των κοινωνικων θεσεων που εκφραζεται με την κατατμηση της αγορας εργασιας, αντιστοιχει μια προηγουμενη ιεραρχηση των κοινωνικων φορεων. Η τελευταια αυτη εκφραζεται με μια θεσμοποιημενη και επισημη ιεραχημενη καταξιωση των "προσοντων", των "δεξιοτητων" των ειδικοτητων και των επιπεδων , με την οποια "σφραγιζεται" ο καθε υποψηφιος μισθωτος πριν ακομα παρουσιασθει στην αφορα εργασιας.

Δεν μπορούμε να μπούμε μέσα σε μια βάση της τεμαχισμένης προσέγγισης. Είναι μακρύ όμως δρόμος, ~~[illegible]~~ ακόμα και αν δεχτούμε πως οι <u>δημόσιες</u> πολιτικές των εθνικοποιημένων εταιρειών με "τεχνικές" προσλαμβάνουν [πράγματα που είναι εξ ορισμού της αρχιτεκτονικής], τελικά η <u>μοντέλο</u> μεταφοράς των εταιρειοποιήσεων (και μεταφορικής ικανότητας) θα μπορούν να βυθιστούν από εξωγενείς παρεμβάσεις. Η θέσπιση των εναλλακτικών εταιρειοποιήσεων, των δικτύων διαμεταφορών, των δημοτικών και εθνικών της δικτύων μπορεί μια ευκαιρία αναγκάζει πάνω σε μια ιεραρχικά τεχνικά κοινωνική, σύνθετη θεμελιωμένη σχέση, ένα μικρό εξωτικό μοντέλο σύμφωνα πάνω στις ανάγκες των ανθρώπων. Και η λύση δεν πρέπει, οι πολιτικοί και οικονομικοί θα κυριαρχήσουν στην εταιρειοποίηση τεχνικά όλων των προηγούμενων χώρων και πάνω στα <u>δικαιώματα</u> αυτά, δίνοντας το μέρος στο μικρό εξωτικό υπαρξιακών μορφωμάτων της εποχής. Οι βάσεις των εναλλακτικών δεν είναι δοσμένες

ούτε αυτόνομο, ούτε δεδομένο. Και από
πολύ αυτό, περιέλαβε ήδη από σημειώσεις
εξαιτίας ιδιοτήτων με περιγραφόμενο του
N. Luhmann τα ακόλουθα και
υπερφορτώνει μια: "Η πολυπλοκότητα
πρέπει να εξαφανιστεί και ίσα μας
τείνει υπερφορτώνοντας με μια ανάπτυξη
που είναι πολύχρωμη φυσικά και
δομικά αναπόφευκτη, πάνω από τις
ανάγκες της δυνατότητας μας στη
ανάπτυξη, ούτε μας από τις ανάγκες
μιας πολύπλοκης πού σκεφτόμαστε.
[Komplexität und Demokratie: από
J. Habermas "Legitimationsprobleme
σ. 180]

Για τους μισθωτους λοιπον, η κοινωνικη και μισθολογικη ανισοτητα δεν μπορει να εμφανισθει σαν απλη και αποκλειστικη συναρτηση των απροσωπων μηχανισμων μιας ελευθερης αγορας εργασιας. Η ανισοτητα ειναι πια συνδεδεμενη με τους κοινωνικους μηχανισμους που ταυτοχρονα παραγουν και κρυσταλλωνουν την αντικειμενικη διαφοροποιηση των φορεων/ατομων και που καταξιωνουν την ιεραχηση των ατομων που εμφανιζονται σαν μελλοντες μισθωτοι. Και τους δυο αυτους ρολους τους αναλαμβανει το εκπαιδευτικο συστημα.

Ομως το εκπαιδευτικο συστημα δεν ειναι μια απροσωπη και ουδετερη μηχανη με αυτοδηλους κανονες που να διεπουν την εσωτερικη της δυναμικη. Ειναι ενας πολυλειτουργικος και πολυπτυχος κοινωνικος θεσμος, με μεταβαλλομενους και διαπραγματευσιμους κανονες, που μεθοδευεται, οργανωνεται υπο την αιγιδα του κρατους. Αντιθετα λοιπον με τον μηχανισμο της αγορας και τον "επιμερισμο" των παραγωγικων μεσων που διενεργειται στους κολπους του αυτοματου, ο σχολικος μηχανισμος, και ο συνοπτικος εκπαιδευτικος επιμερισμος δεν υπακουουν σε κανονες δεδομενους εκ των προτερων, επι τη βασει μιας αντικειμενικης "μηχανικης" λογικης, αλλα σε κανονες που θεσπιζονται απο το Κρατος, και που ειναι συνεπως εξ ορισμου αντικειμενα πολιτικης και ιδεολογικης διαπραγματευσης.(1)

Γιατί ονομάζουμε τον φορέα κοινωνικής πολιτικής ένα πολυλειτουργικό μηχανισμό, ένα "κόμβο" κοινωνικής δράσης.

Η οργάνωση της κλειστότητας δε έχει ο σύγχρονος δημόσιος τομέας. Ο κοσμός μηχανισμός

Στο πλαισιο αυτο εμφανιζονται δυο δεσμες προβληματων που πρεπει να ενταχθουν στον γενικοτερο νομιμοποιητικο λογο. Απο τη μια μερια, η ιδια η διαφοροποιηση και ιεραρχηση των μισθων θα πρεπει να εξηγηθει και να δικαιολογηθει. Το ζητημα αυτο δεν παρουσιαζει ανυπερβλητα λογικα και ιδεολογικα κωλυματα. Η διαφοροποιηση των μισθων εμφανιζεται και δικαιολογειται σαν αποτοκο της διαφορικης παραγωγικοτητας των εργαζομενων, που με τη σειρα της συνδεεται με το διαφορικο επιπεδο γνωσεων και ικανοτητων του ατομου. Επανω σε αυτη τη βαση, η νομιμοποιητικη διαδικασια μπορει ακομα να παραμεινει δεμενη με την ελευθερη αγορα και τη διαφορικη ζητηση και προσφορα "ειδικευμενης" και παραγωγικης εργατικης δυναμης, στο πλαισιο της προβληματικης του φιλελευθερου ωφελιμιστικου ατομικισμου. (1)

---

(1) Η πιο ολοκληρωμενη δικαιωτικη γραμμη ειναι αυτη που προσφατα κρυσταλλωθηκε στις λεγομενες θεωριες του "ανθρωπινου κεφαλαιου" που εντασσουν τη διαφορικη παραγωγικοτητα στο πλαισιο της εκλογικευμενης ανθρωπινης συμπεριφορας του "οικονομικου ανθρωπου" που λειτουργει με μοναδικο μελημα τη μεγιστοποιηση οχι πια του κερδους του, με τη στενη εννοια, αλλα του προσδοκωμενου εισοδηματος του και μισθου του. Οι θεωριες αυτες βασιζονται στο αξιωμα οτι τα ατομα "επενδυουν" σε "ανθρωπινο κεφαλαιο" μεχρι το σημειο εκινο οπου το κοστος προσκτησης προσθετου "ανθρωπινου κεφαλαιου", με μορφη γνωσεων και δεξιοτητων, κοστος που μετριεται με τα εξοδα της εκπαιδευσης και τα διαφυγοντα κερδη, ισουται με το προσθετο εισοδημα που προσδοκαται να αποκτηθει εξ αιτιας του προσθετου κεφαλαιου γνωσεων και δεξιοτητων. Βλ. πχ. Gary Becker: "Human capital and the Personal distribution of income" Ann Arbor, 1967, [illegible]

M. Triedman

Ασχετα ομως με τις λογικες και πραγματικες αντιφασεις στις οποιες προσκρουει η εμβαθυνση του δικαιωτικου αυτου προτυπου,(1) η νομιμοποιητικη του εμβελεια παραμενει ~~[illegible] η αλλως~~ περιωρισμενη. Διοτι ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ απομενει ανοικτη μια δευτερη δεσμη προβληματων που αναφερεται, οχι πια στην ιδια τη διαφοροποιηση των μισθων, αλλα στα ζητηματα του προκαταβολικα επιμερισμου των ατομων στις ιεραρχημενες και διαφοροποιημενες κοινωνικες θεσεις.

(1) Για μια διακριτικη κριτικη του προτυπου αυτου βλ. Martin Carnoy: "Segmented Labour Markets: a Review of the Theoretical and Empirical Literature and its Implication for Educational Planning" Unesco, International Institute for Educational Planning [I.I.E.P. /S44/3 Prov.] Paris, 1978 βλ. επισης Bruno Lautier / Ramon Tortajada: "Ecole, force de travail et salariat: matériaux pour une critique de l'économie de l'education", Grenoble, 1978 σ. 13 - 46.

Πραγματι, η νομιμοποιηση του κοινωνικου επιμερισμου αποτελει ενα απο τα κεντρικοτερα προβληματα της οικοδομησης της νεας κοινωνικης συναινεσης. Ειναι στενα συνδεδεμενη με την αναδυση της προβληματικης και του αιτηματος των "ισων ευκαιριων" και με τις νεες μορφες εσωτερικοποιησης του κοινωνικου δαρβινισμου. (I) Η μετατοπιση ομως του στιβου οπου συγκρουονται και, και "δοκιμαζονται" οι ισες ευκαιριες και οπου καταξιωνονται οι ανισες ικανοτητες, απο την αγορα

---

(1) Δεν μπορουμε να μπουμε εδω στα τεραστια προβληματα που συνοδευουν την αναδυση των νεων αυτων θεωρητικων. Ωστοσο θα πρεπει να επισημανθει οτι δεν ειναι τυχαια η ολοενα κεντρικοτερη σημασια που αποκτουν οι εκπαιδευτικοι μηχανισμοι και η λειτουργια τους σαν αντικειμενα αμεσης πολιτικης και ταξικης διεκδικησης. Οπως επισης δεν ειναι τυχαιο το γεγονος της ολοενα μεγαλυτερης θεωρητικης και εμπειρικης διερευνησης του προβληματος των "ισων εκπαιδευτικων ευκαιριων", που εδω και τριαντα χρονια βρισκεται στι επικεντρο της παγκοσμιας επικαιροτητας, σε σημειο ωστε μπορει κανεις να μιλησει αδιστακτα για την αναδυση μιας "κοινωνιολογιας της ισονομιας και των ισων ευκαιριων" που εχει σαν αντικειμενο την εξηγηση, τη μετρηση και την προταση μετρων για την αντιμετωπιση της διαπιστουμενης ανισοτητας των εκπαιδευτικων αποτελεσματων. Η βιβλιογραφια ειναι στο σημειο αυτο εξαιρετικα πλουσια.

Ho/studies

[illegible], οπου οι ιδιοι οι οροι του ανταγωνισμου των φορεων ειναι συνυφασμενοι με την ουδετεροτητα των μηχανισμων της αγορας και της ζητησης, στον ειδικο κοινωνικο μηχανισμο που ενεργοποιει τον επιλεκτικο ανθρωπο-επιμερισμο που πρεπει να ειναι σε θεση να αποδεικνυει την "ουδετεροτητα" των κριτηριων στα οποια υπακουει η λειτουργια του. Ακομα περισσοτερο δε, αφου υπευθυνος φορεας γαι τη θεσπιση και εφαρμογη των κανονων αυτων εμφανιζεται το κρατος που αναλαμβανει την αποκλειστικη αρμοδιοτητα μεθοδευσης της κοινωνικης αυτης διαδικασιας. Ετσι, αν η ελευθερη αγορα ειναι εξ ορισμου "αξιοκρατικη", το εκπαιδευτικο συστημα ειναι υποχρεωμενο να αποδεικνυει συνεχως την αξιοκρατικη του διλογικαι επιδοση, προβαλλοντας και υπογραμμιζοντας τους θεσμους μεσα απο τους οποιους οι φυσικες ανισοτητες μεταφραζονται σε καταξιωμενες κοινωνικες ανισοτητες.(1)

Γιατί μόνο μόνο τοῦ παραδοσιακοῦ φιλελεύθερου νεοφιλελευθερισμοῦ.

---

(1) Ο ιδεολογικος και πολιτικος πολεμος γυρω απο την αντικειμενικη δυνατοτητα μεθοδευσης ενος συστηματος ισων ευκαιριων σε μια ταξικη κοινωνια ειναι χαρακτηστικος της σημασιας του ζητηματος στο επιπεδο της πολιτικης και της ιδεολογιας. Ειναι σαφες οτι ολοκληρο το συστημα της αρχουσας ιδεολογιας κατατεινει στο να κρυψει τα ταξικα προκριμματα που προδιαγραφουν τους μηχανισμους του επιμερισμου και στο να μεταθεσουν την αιτιολογηση των διαφορικων ατομικων επιδοσεων σε αποκλειστικα ατομικα χαρακτηριστικα των ανταγωνιζομενων κοινωνικων φορεων. Ο πολεμος των αριθμων, των στατιστικων και των μεθοδολογικων προσεγγισεων του προβληματος αυτου αναφερεται ουσιαστικα στην προσπαθεια καταξιωσης της ουδετεροτητας του επιμερισμου στο πλαισιο του γενικου ιδεολογικου εγχειρηματος που αναφερεται στην εκπονηση ενος νεου νομιμοποιητικου συστηματος.

και όλα πολύχρονα, οι κοινωνικές ανισότητες θα κτίζουν μια κυρίαρχη αποκλειστική, ή τουλάχιστον κυρίαρχα, τις "φυσικές ανισότητες".(1)

---

(1) ~~[illegible]~~ θα πρέπει να υπογραμμιστεί ~~[illegible]~~, μια και αποφύγω παρεξηγήσεις, ότι το πρόβλημα δεν είναι εάν δεν έχει μεγάλη σχέση με το ιστορικό της εξουσίας, ~~[illegible]~~ φυσικών ανισοτήτων. Δεν είναι η σημασία ότι η κτηνική βασική προσπάθεια να βυθίζει τις λιγότερο μεγαλύτερες χρωματικούς φορείς σε σκέρα κάθε ιεραρχικής, και εξουσιαστικής ενότητας. Κάτι πού πρέπει να υπογραμμιστεί αυτό είναι ότι (α). Θέλεις μαζί τάνται οι κοινωνικο-βιολογικές ανισότητες, σιλαγκώνεται σαν πράξη, μαζί μαζί τρόπου με τις κοινωνικο-πολιτικές ανισότητες, με τρόπο ώστε οι πρώτες να είναι καθ' εαυτές αθλιότερο αν αφορισμένες και να "μεταφράζουν".

(β) Το κοινωνικό και ιστορικό επιστημονικό σύστημα δεν ~~[illegible]~~ / δημιουργεί με "ουδέτερα" αξιολογικά κριτήρια αλλά κατασταλάζει μαζί εξαιτίας βιβλίου τις ιδιότητες του αλόγου, όπου η θεμελιακή τους πολιτικά προσφέρεται είναι χαμηλά και εξουσιάζει.

Η αναδυση του Κρατους σαν προγραμματιστη και εγγυητη της μισθολογικης ταξης.

Ετσι, η μισθωτοποιηση του συνολου περιπου του ενεργου πληθυσμου φαινεται να εχει σοβαροτατες επιπτωσεις στη διαδικασια διαμορφωσης της κοινωνικης συναινεσης. Η μισθωτη απασχοληση και ο μισθος αναδεικνυονται σαν αποκλειστικα κοινωνικά και οικονομικα κριτηρια καθορισμου, οχι μονο της απολυτης, αλλα και της σχετικης θεσης του ατομου στο ιεραρχημενο κοινωνικο συνεχες, και γινεται ο κατ εξοχην προς τα εξω συμβολικος δεικτης της κοινωνικης διαφοροποιησης. Ταυτοχρονα η εσωτερικη κλιμακωση των μισθολιων και η δημιουργια των εσωτερικων μισθολογικων κατηγοριων συντεινει προς την γενικη ποσοτικοποιηση και σχετικοποιηση του συστηματος αναφορων που οροθετει την κοινωνικη θεση των κοινωνων. Η συναρτηση μισθος-εισοδημα σημαδευευει την ατομικη ενταξη του εργαζομενου σε μια κοινωνικη και μισθολογικη κατηγορια, και μεσω αυτης στο κοινωνικο συνολο.

Δεν μπορουμε να μπουμε εδω στις αλλες, απροσμετρητες- πολιτικες και ιδεολογικες συνεπειες της "μισθωτοποιησης", του συνολου του κοινωνικου σωματος. Θα πρεπει ομως να υπογραμμισθει οτι, απο τη στιγμη που η μισθωτη απασχοληση γινεται ο ακροφωνιαος λιθος της διαφοροποιημενης κοινωνικης ενσωματωσης, το προβλημα του προγραμματικα των κοινωνικου καταμερισμου της εργασιας, που ενεργειται τυπικα στο επιπεδο της αγορας εργασιας και ουσιαστικα μεσω του συνολου των νεων μηχανισμων κοινωνικης επιλογης, μπαινει στο κεντρο των προυποθεσεων για την αναπαραγωγη του συστηματος. Η ατομικη θεση του καθε κοινωνου, η σχετικη θεση της καθε κατηγοριας σε αναφορα με τις αλλες, και κινητικοτητα των ατομων και των κοινωνικων κατηγοριων εκφραζονται με ορους επιπεδου μισθου. Τα "επιπεδα" αυτα που εκφραζονται με την συγκροτηση των επαλληλων κοινωνικων κατηγοριων δεν μπορει βεβαια να ειναι οριστικα παγια και κλειστα, τουλαχιστον απο τυπικη αποψη. Ολοκληρο το αστικο εκλογικευτικο συστημα προυποθετει μιαν εξ ορισμου ρευστοτητα και ανοικτοτητα των κοινωνικων κατηγοριων, την ατομικη ελευθερα τυπικης προσβασης οποιουδηποτε οπουδηποτε.

Γ Η διαγραμμοποιηση των "επιπεδων" παει στο να ανιχνευθουν με τον επιδιωκομενο τρο[illegible] τις. Και δυο μαι αν η μεθοδος της διαγραμμοποιησης της "διαγραμμης" περνανε υπο τον αποδοκιμο τυπο [illegible] αποροιας κοινωνικης παραλληλης [illegible] των αντικειμενων "ικανοτητων" και προσοντων" (1), η οργανικοτητα της διαγραμμοποιησης αυτης παραλληλισμος δεν μπορει πια να θεωρειται ουδετερη. (2)

Δεν μπορουμε παρ' ολα αυτα να εκτιμησουμε ολα τα μεγαλα πλεονεκτηματα που παρεχει με αυτη με την εκλογικευση του νου μαζι και αριθμητικη μετρηση και αρχικα.

με τις νεες μορφες του κοινωνικου δαρβινισμου που εκκολαπτονται απο παλαιο αυτο.

(1) Κοινωνικο δαρβινισμο κοινωνιογραφοι
- Hofstadter Noëlle Bisseret
- Cohen

(2) Human capital

---

(1) Το γεγονος αυτο επιτεινεται απο τον διαρκως διογκουμενο ρολο του κρατους σαν εργοδοτη και αμεσου μισθοδοτη. Πραγματι, το κρατος και οι οργανισμοι που ελεγχονται απο το δημοσιο απασχολουν ενα ολοενα μεγαλυερο ποσοστο του ενεργου πληθυσμου, που σε ωρισμενες χωρες ξεπερναει τα 30% του συνολου. Ασχετα με τους λογους που υπαγορευουν τη συνεχη αυτη διευρυνση του δημοσιου τομεα, που συνδεονται τοσο με τις γενικα διευρυνομενες αρμοδιοτητες του κρατους, οσο και με την επιταγη δημιουργιας νεων απασχολησεων, το μετρο που ο ιδιωτικος τομεας εμφανιζεται ολοενα λιγοτερο ικανος να απασχολησει το συνολο του ενεργου πληθυσμου, με αποτελεσμα να αποχρεμπεται απο την ιδιωτικη μισθωτη απασχοληση ενα ολοενα μεγαλυτερο ποσοστο των εργαζομενων, η αναδυση του κρατους σαν βασικου εργοδοτη και μισθοδοτη οδηγει στην περαιτερω κοινωνικη και ιδεολογικη ενισχυση της ευθυνης του για τη διαμορφωση του μισθολογικου συστηματος. Πραγματι, περαν απο την ανθρωποεπιμεριστικη αρμοδιοτητα που επωμιζεται το κρατος μεσω της οργανωσης των εκπαιδευτικων μηχανισμων, ο ορισμος και η διαμορφωση των μισθολογικων διαφοροποιησεων στο πλαισιο της κρατικης γραφειοκρατιας αποκτα μια γενικοτερη παραδειγματικη κοινωνικη εμβελεια, στο μετρο που τα θεσπιζομενα μισθολογικα ριπιδια δεν αντανακλουν μονο, αλλα και επικυρωνουν τις τρεχουσες αντιληψεις για την οικονομικη εκφραση των κοινωνικων διαστρωματωσεων.

Γραμμή της γενικής προβληματικής διακήρυκτης της "αγοράς φροντίδας"

Παρόμοιες [όμως] ανησυχίες υπάρχουν ότι

(από τη στιγμή ~~όπως~~ οπου ~~καταργείται~~ η ελευθερη αγορα, και το συνολο των οικονομικων φορεων εξαρταται απο την πωληση της εργατικης του δυναμης, το συστημα κινδυνευει να εκραγει, αν στην ελευθερη αγορα των παραγωγικων μεσων δεν υποκατασταθει ενα αλλο συστημα ελευθερης και λογικα συγκροτουμενης διαφοροποιημενης προσβασης και ανελιξης. Με την εννοια αυτη, το συστημα καταμερισμου της εργασιας ~~του~~ στο πλαισιο του μισθολογικου συνεχους, γινεται ~~ο~~ ~~καταλληλοτερος~~ ο καιριος και κεντρικοτερος μηχανισμος της κοινωνικης οργανωσης που αναλαμβανεται απο το Κρατος.(1) Η αρτια και ελλογη λειτουργια του μηχανισμου αυτου ειναι ~~και~~ ο βασικος αξονας γυρω απο τον οποιο θα οργανωθει το συστημα της νομιμοποιησης του καθολικου συστηματος των κοινωνικων σχεσεων. Τοσο η εσωτερικη ιεραρχηση των κοινωνικων θεσεων που ανοιγονται στο καθολικο ~~κλα~~ κλιμακωμενο συστημα των μισθωτων, οσο και ο τροπος με τον οποιο πληρωνονται οι θεσεις αυτες απο τους συγκεκριμενους κοινωνικους φορεις, πρεπει να συαντουν μιαν εστω και υποτυπωση γενικη κοινωνικη συναινεση. Τουλαχιστον ενα συστημα μισθωτων ειναι κοινωνιολογικα και ιδεολογικα πολυ πιο ευαισθητο και ευαλωτο απο ενα συστημα οπου επικρατουν αριθμητικα οι μικροεπιχειρηματιες και οι μικροχωρικοι. Κοντολογις, το κεντρο των σημερινων μεληματων ολων των ταξεων στρεφεται γυρω απο το υψος των μισθων, την εσωτερικη τους κλιμακωση και την εξελιξη τους μεσα στο χρονο. ~~Και~~ Δίκη-
δών [Δικη] τής ιεραρχικής κατανομής τών ανθρώπων, εμφανίζεται
ώ πρόβλημα τών συνεργειών μεταξύ μισθωτών και
κοινωνικοί ανάπτυγματος τών διαφόρων. Το κεφαλαιο
αυτό δεν μπορεί ούτε θα ασχοληθεί με τη σημερινή
κατάσταση δυνάμεων ~~κάτω~~ που σχηματίζουν με μια
δοσμένη στιγμή, και μιαν ανάλυση διαπραγματεύσεων.]

Η Περίοδος, κάτω
από τα ανθρωπολογικά
[illegible] πάνω από
[illegible] κοινωνικών
[illegible] εμφανίζονταν [illegible]
[illegible] οι πόρισμα [illegible]
[illegible] κοινωνικά
[illegible] αυτών [illegible]
[illegible]
[illegible] κοινωνικών θεσεων
[illegible] με τον
[illegible] ως
[illegible]
[illegible] Το [illegible]
[illegible] μεσα [illegible]
[illegible] ενδιαφερόμενων
[illegible] των [illegible]
[illegible] από
[illegible]
[illegible] κεφαλαιο [illegible]
[illegible] δια [illegible]
[illegible] ολοκληρωμένο
[illegible] πρόβλημα.

3. Θα πρεπει τελος να τονισθει και ενας αλλος εξωτερικος παραγοντας που επαιξε πρωταρχικο ρολο οχι μονο για την μεταβολη του ιδεολογικου περιεχομενου της διαδικασιας νομιμοποιησης αλλα και για την καθολικη σημασια της διαδικασιας αυτης. Ο παραγοντας αυτος ειναι η ρωσικη επανασταση του 17 και η εγκαθιδρυση ενος αλλου κοινωνικου καθεστωτος οχι μονο διαφορετικου αλλα και ευθεως ανταγωνιστικου προς τον καπιταλισμο. Για πρωτη φορα στην ιστορια εμφανιζεται μια συγκεκριμενη πολιτικο-ιδεολογικη διαζευξη στο πλαισιο της οποιας ειναι πια αδυνατο να λειτουργησει μια απλη λογικο-μεταφυσικη νομιμοποιητικη θεματολογια. Η ιδια η αντιπαραθεση των δυο συστηματων συνεπιφερει την αναποφευκτη συγκριση τους, που περα απο οποιαδηποτε ιδεολογικη η πολιτικη προεκταση, δεν μπορει παρα να εμπεριεχει μια διαισταση συγκεκριμενης συγκριτικης καταμετρησης των "επιτευγματων" και "λειτουργιων" των δυο κοσμων. Αν και οσο και αν τα επιτευγματα αυτα θολωνονται μεσα απο οποιεσδηποτε ιδεολογικες διοπτρες, μια σειρα απο εμπειρικες και απτες επιπτωσεις στη ζωη των εργαζομενων και γενικοτερα των κοινωνων, ενταυσονται αναποφευκτα στο νομιμοποιητικο λογο που εκφραζεται μεσα στο μονιμου ιδεολογικου πολεμου. Με την εννοια αυτη, η "επιδοση" του καπιταλιστικου συστηματος,-

μια σειρα ολα τα αντιφατικα μαχαιρωτικα προτυπα

- οπως εξ αλλου και του σοσιαλιστικου,-περναει και μεσα απο την καταξιωση μιας σειρας απο,-αναποφευκτα επιλεγμενους,- ~~καθαλλκαλλ~~ ποσοτικους οεικτες που συνοεονται με το "επιπεοο" ζωης των εργαζομενων.υδηγουμεστε εστι μοιραια σε μια σχετικοποιηση , ποσοτικοποιηση και απομεταφυσικοποιηση των οιαδικασιων νομιμοποιησης του καπιταλοιμου (αλλά πρώτα γιατί) που πρεπει να μπορει να αποοεικνυει οτι λειτουργει καλυτερα απο το αλλο, καὶ ὄχι ἁπλῶς ὅτι εἶναι ~~καλύτερο~~ σημαντικά χρηστό καὶ δίκαιο.

οι παραγοντες που αναφερθηκαν δεν ειναι παρα ωρισμενοι αναμεσα σε πολλους που προθετουν ~~με~~ τη βασικη τομη που γινεται στις βασικες νομιμοποιητικες διαδικασιες του ωριμου καπιταλισμου. Χωρις να μπορουμε να μπουμε βαθεια στο προβλημα, ειναι δυνατον να συνοψισει κανεις την τομη αυτη στη μεταθεση του κεντρου βαρους της κοινωνικης συναινεσης απο την (μορφη ~~[illegible]~~ των) λογικη του συστηματος στην (αποδοχη της) επιδοση του. Το συστημα των παραγωγικων σχεσεων εξαναγκαζεται ~~[illegible]~~ να εμφανισθει υπευθυνο για τις επιπτωσεις του στην καθημερινη ζωη των κοινωνων, πραγμα που εκφραζεται με τη νεα σημασια που αποκτα το Κρατος σαν συμπυκνωτης και καθολικος εκφραστης των σχεων αυτων. Φυσικα, η κρατικη εξουσια δεν εχει απλως την αρμοδιοτητα της ~~[illegible]~~ καταπιεστικης και ιδεολογικης ~~[illegible]~~ (εδραιωσης) μιας γενικης κοινωνικης συμμορφωσης στις υπουμενες κοινωνικες σχεσεις που δημιουργουνται και εξελισσονται εξω απ αυτη την ιδια, σαν οργανωμενη οντοτητα. Ταυτοχρονα, η κρατικη εξουσια ειναι υποχρεωμενη να κατασκευαζει ~~[illegible]~~ (βαθυ) βαση της νομιμοποιησης του καθολικου συστηματος (μη πρωτοκοπη) οριζοντας και μεθοδευοντας τα (κριτηρια σχετικα και εξαρτημενα) της επιδοσης του, ~~και της επιτυχιας του~~. Η εμφανιση και ανοδος του

Η ~~[illegible]~~ και η επιτυχια τον κινδυνων και συνεχως

λεγομενου "Κρατους-προνοιας" δεν αλλοιωνει απλως τις αρμοδιοτητες του παρεμβατικου κρατους, στο πλαισιο μιας διαδικασιας συνεχους διευρυνσης των κοινωνικων χωρων που ρυθμιζει,- ~~και ελεγχει~~. ταυτοχρονα επισυρει τον συνεχη ελεγχο των κοινωνων που επηρεαζονται αμεσα απο τις αποφασεις του, ετσι ωστε να κρινεται εκ του (συνεχώς ~~απο~~ από αιρετο) αποτελεσματος. η γενικη επιταγη της αποφυγης των κρισεων και της εξομαλυνσης των αντιφασεων (1) που χαρακτηριζει το συγχρονο κρατος εμπεριεχει δοιπόν σαν πρωταρχικο της χαρακτηριστικο την επιταγη της αποφυγης των κρισεων νομιμοποιησης. Μονο υπο τιν ορο της αδιακοπης "δημιουργικής" και "βελτιωτικης" του παρεμβασης ειναι ουνατον να ~~η~~ επιτευχθει μια απο-ιδεολογικοποιηση της βασικης κοινωνικης αντιφασης που εμφανιζεται τοσο μαλλον αναγκαια, που αναφερεται πια στο συνολο περιπου του κοινωνικου σωματος.

Δε τ' κείμενο του Claus Offe

(1) Claus Offe

~~Οδηγούμεστε έτσι σε μιαν εγχειρηματικοποίηση των~~

Οι Έννοιες της βελτίωσης, της προόδου και του κοινωνικού γιγνεσθαι. (Δεν είναι πια η αφηρημένη δυναμική ενός ορθολογικού συστήματος που εκφραζει αυτή την προόδο, αλλα η απτη και μετρησιμη αποτελεσματικοτητα ενός συστηματος που εκφραζεται απο το συγκεκριμένο πράτος, παύ ειναι αντικειμενο καθημερινής πιεσσης και φορεας διαρκούς διαπραγματευσης. με την εννοια αυτη, το "τελος της ιδεολογιας" που ανηγγελλαν χαρμοσυνα οι αποστολοι του αμερικανικου νεοκαπιταλισμου ηδη απο τις αρχες της δεκαετιας του 60, προυποθετει τη διαρκη και θετικη δυνατοτητα μεταθεσης της προβληματικης απο τη συγκρουση στη διαπραγματευση, απο το αφηρημενο στο συγκεκριμενο, απο τη δομη στη λειτουργια και απο το απολυτο στο σχετικο.

(1) Πρβλ. Daniel Bell: The End of Ideology, N. York, 1960 και πού βιβ. αυτού.

Δυο ειναι οι σημαντικοτερες προεκτασεις των μεταβολων αυτων στον τροπο που δυνάται εσωτερικά η νομιμοποιητικη λόγος του ωριμου καπιταλισμου.

Απο τη μια μερια πρεπει να τονισθει η ολοενα μεγαλυτερη τεχνικοποιηση της νομιμοποιητικης ιδεολογιας. Στο μετρο που εχει πια ολοκληρωθεί η επιτευγματικη αντιμετωπιση του συστηματος, οι υπαλλακτικοι τροποι με τους οποιους ειναι δυνατον να μεθοδευθουν οι ειδικοί κοινωνικοι στοχοι εξωθουνται προς ολοενα τεχνικοτερες και λογιστικοτερες μορφες. Οι πολιτικες διαλογές κρυβονται πισω απο ενα τεχνοκρατικο λογισμο, στο πλαισιο του οποιου οι συγκρουσεις συμφεροντων εμφανιζονται σαν επιλογες αναμεσα στις οποιες ειναι πάντοτε δυνατον να εξευρεθει η τεχνικά αριστη λυση. Η τεχνικοποιηση των επιλογών συνεπαγεται την τεχνικοποιηση των διαπραγματευτικων φορεων, την γραφειοκρατικοποιηση των μηχανισμων και την ανοδυση ιδιαίτερων στρωματων "ειδικων" (πού σχεδιάζουν και τεχνικά αγκίζουν) για την επιλογη των αριστων συμβιβαστικων λυσεων. Με λιγα λογια φθανουμε στην απαρχη μιας γενικής τεχνικοποιησης της πολιτικης συγκρουσης και της ταξικης αντιπαραθεσης. Η BEAMTENHERRSCHAFT που προαναγγειλε, σε εντελως αλλη μορφη, ο MAX WEBER

Habermas, Raum 181.

Max Weber

ειναι ο αφευδεσερος δεικτης της επιτυχιας της νομιμοποιητικης αναπροσαρμογης του ωριμου καπιταλισμου. Με την τεχνικοποιηση συνοεεται και ενα δευτερο χαρακτηριστικο του νομιμοποιητικου λογου : προσπαθεια για μια ολοενα μεγαλυτερη ποσοτικοποιηση των προβληματων και των επιλογων. Η αριθμητικη και καταμετρητικη εκφραση των κοινωνικων προβληματισμων συνοεεται βεβαια με τη γενικοτερη επικρατηση της θετικιστικης σκεψης.(1) Στο επιπεδο ομως της καθολικης νομιμοποιησης, κατοχυρωνει καινοφανης εξελιξη, το γεγονος οτι οι αριθμοι ανωοεικνυονται σαν τα νεα μαγικα οργανα υπολογισμου της εγγυητης αποτελεσματικοτητας και της αντιπαραθετικης επιτευματικοτητας. Σε τελικη αναλυση, ο ανοικτος και "παρατακτικος" χαρακτηρας των αριθμητικων σειρων με τον οποιο εκφραζεται η τεχνοποιημενη σκεψη αποτελει σημαντικο παραγοντα προς την κατευθυνση της παραγκωνισης της αντιθετικης σκεψης . Με τη σχετικοποιηση των μεγεθων και με τη μεταφραση των τομων σε συνεχη, οι νοητικες κρυσταλλωσεις εκφραζονται σε φασματα που απο τη φυση τους ειναι μουντα και ελαστικα.

Ο,τι μετριεται ειναι αληθινο, και ειναι αληθινο μόνο εκεινο που μετριεται. Η "προοδος", η επιδοση και η αποτελεσματικοτητα συνοψιζονται στην ανοδικη πορεια των μετρησιμων μεγεθων, πραγαζοντας απο την ~~[illegible]~~ φετιχιστικη ευγλωττια των ουδετερων, αναμφισβητητων και αφευδων αριθμων. Παρενθετικα μαλιστα θα πρεπει να αναφερθει, οτι ~~[illegible]~~ η κοινωνικη φετιχιστικοτητα της μετρησιμης ποσοτητας δεν ειναι επινοηση της αστικης νομιμοποιητικης ιδεολογιας. Πρωτη η σοβιετικη ενωση συστηματοποιησε την αναγωγη του αριθμου σε συνθηματολογικη κρυσταλλωση ~~της [illegible] συνθεματοποιησης του~~ συλλογικου γιγενσθαι, στο πλαισιο της πρωτης καθολικης σχεδιοποιησης που αναληφθηκε στην ιστορια. Η γνωστη ρηση του Λενιν, οτι ο σοσιαλισμος ειναι τα σοβιετ συν τον εξηλεκτρισμο, γενικευεται αν υποκαταστησουμε στον εξηλεκτρισμο την γενικη ανοδικη πορεια των αριθμων. Αν στο μεταξυ τα Σοβιετ περασαν σε δευτερη μοιρα, οι ποσοτικοιημενοι απολογισμοι παραμένουν, ετσι ωστε, απο την αποψη αυτη, η τεχνοοικονομικη γλωσσα των σοσιαλιστων ιθυνοντων να μη διακρινεται σε τιποτα απο την αντιστοιχη των δυτικων. Παραδοξα , τα δυο συστηματα εχουν συρθει στην εκπονηση μιας ~~[illegible]~~ ταυτοσημης ~~[illegible]~~ κωδικοποιημενης τεχνο-ποσοτικης γλωσσας που εκφραζει και καταξιωνει τις αντιπαλευουσες αποτελεσματικοτητες ~~[illegible]~~ τους.

Στο πρωτο αυτο

στο βυζαντινο σύνταγμα

Ο ποιος γραφουν τις γραμμες, τις Επιστήμη των Βυζαντινή Πραγματικότητα.

Πάνω σ' αυτή τη βάση θα πρέπει να εξετάσουμε μερικά από τα νέα ουσιαστικά περιεχόμενα, ~~με τα παραπάνω συνδέονται μια σειρά από νέα στοιχεία~~ στη διαδικασία σχηματισμού της κοινωνικής συναίνεσης.

1. Για πρώτη φορά, το ζήτημα της πλήρους απασχόλησης εγγράφεται σαν παγιο και απαρεγκλητο νομιμοποιητικο συστατικο του συστηματος των κοινωνικων σχεσεων. Η σημασια του νεου αυτου στοιχειου επιτεινεται απο το γεγονος οτι, όπως είδαμε, το συνολο περιπου των κοινωνικων φορεων εξαρτωνται απο την αγορα της εργασιας. Ετσι η γενικη αξίωση για απασχοληση του συνολου, η τουλαχιστον, σε περιπτωση που αυτο δεν εθναι δυνατο, για αποζημιωση εκεινων που δεν μπορουν να απασχοληθουν, αποτελει μια νεα παγια παραμετρο της καθοριστικής αποδοχης του συστηματος. Δημιουργειται ετσι ενα νεο γενικο κοινωνικο δικαιωμα, το δικαιωμα για εργασια, που μαλιστα σε πολλες περιπτωσεις εχει κατοχυρωθει και συνταγματικα, που εκφράζεται σε μιαν αντιστοιχη "ευθυνη" του "υποχρεου" κοινωνικου συνολου που μεσω του κρατους αναλαμβανει να παρεμβει στην αγορα εργασιας για να εξασφαλισει την υλοποιηση του δικαιωματος αυτου. Ναι ναι μεν το δικαιωμα αυτο δεν μπορει πάντοτε να βρεθεί σε συγκεκριμενο δικαιωμα του εργαζομενου για τη συγκεκριμενη εργασια του. Κατι τετοιο θα ηταν εξ ορισμου ασυμβιβαστο με τον καπιταλιστικο παραγωγικο τρόπο παραγωγής. ~~Θα καταρρεύσουν οι "εξισοποιητικοί" προλετάριοι κινδύνοι από τον κίνδυνο απόλυσης της συγκεκριμένης εργασίας στην "εφεδρεία εργασίας"~~ Αλλα η αφηρημενη δικαιωμα εργασιας-απασχοληση αντιστοιχης αποζημιωσης αποτελει μια συντελεσμενη

Θα υπήρχε στη πάρθηση του δημοσιακού χωριστού "δικαίου" στη δημόσιο και η εφαρμογή μια, και θα συνεπαγόταν στη τάση δημιουργίας "εξισοποιητικά" προλεταριακά κινδύνων η απόρριψη από τη κυκλικό αυτό, που εκφράστηκε με τη βιβλίο εργασίας.
Δε χρειάζεται σοβαρά μόνο τέλειο:

~~Θα υπήρχε στη πάρθηση του δημοσιακού χωριστού "δικαίου" στη δημόσιο και η εφαρμογή μια, και θα συνεπαγόταν στη τάση δημιουργίας "εξισοποιητικά" προλεταριακά κινδύνων η απόρριψη από τη κυκλικό αυτό, που εκφράστηκε με τη βιβλίο εργασίας.~~

(1) S. de Brunhoff : State et capital

και ανεπιστρεπτη κατακτηση του εργατικου κινημαρος, υλοποιει θεσμικα την ιστορικη υπερβαση της τελειας αγορας εργασιας, απως την προσδιορισαμε παραπανω, ειναι ~~εξ ολοκλ~~ εκει χαρακτηριστικο οτι το ποσοστο ανεργιας αναδυεται σαν ενας απο τους κατ εξοχην, πολιτικα και ιδεολογικα εκαργεις, ποσοτικοποιημενους δεικτες επιδοσης του συστηματος, ~~με αυτονομες πολιτικες προσκτασεις~~. Αυτο βεβαια δεν σημαινει οτι η ανεργια, ~~και τα ποσοστα της~~, αποκτουν μολις τωρα πολιτικη σημασια, αλλα οτι τα ποσοστα της (και η εξελιξη τους) μπαινουν στην επισημη κωδικοποιημενη γλωσσα της επιτευγματικης ιδεολογιας του καπιταλισμου. Ειναι ταχεια χαρακτηριστικο οτι ~~Οπως πολυ υπογραμμιζει ο Ε. Σαβυ~~ η ανεργια δεν εκανε την "επισημη" εμφανιση της σαν συγκεκριμενη κοινωνικη πολιτικη παραμετρος παρα απο τη στιγμη που η πραγματικη κατασταση στην αγορα εργασιας αρχισε να βελτιωνεται σημαντικα.(1) Κοντολογις, εδω και μερικες δεκαετιες αναγκαια προυποθεση της δυνατοτητας μεταθεσης της αστικης επιτευγματικης ιδεολογιας απο την αγορα στις συνθηκες της απασχολησης ειναι οτι η τελευταια θα ειναι θεσμικα και πραγματικα κατοχυρωμενη,(2) και ότι το σύνολο της (χειρωνακτικής) εργατικής δύναμης θα έχει το δικαίωμα να εργαστεί ή να ανεργήσει.

Γιατί η τεραστια επιτυχια, το "δικαιωμα" στην αλαιχωση και εκμετ/ση μιας "κοινωνιας" της εργατικης ταξης, ως ενιαιου πολου της δημοσιας ταξικης ανελιξης. Η ανεργια αυξη-αυξη τελικα παντα και σε σχεση, της εργατικης ταξης που πληθυνεται αμεσα. Δημως αυξη επι τελων και το βιομηχανικο κεφαλαιο που ειναι υπαρκτικο να αποκτησει πιθανη τις δυνατοτητες της, και, γινεται επιλογο τον τροπο χαμενο κοινωνικο πολεμικο.

~~Τελος η αυξηση της ανεργιας δεν δυσκολευει πια τον καπιταλισμο εδω και καιρο~~

---

(1) A. Sauvy: "L'economie du diable: chômage et inflation". Paris, Calmann Levy. 1976 σελ. 33

(2) Πληροφορεις J. Habermas: "Technik und Wissenschaft als Ideologie" Γαλλικη μεταφραση: ~~La technique et la~~ "La technique et la science comme idéologie," Paris, Gallimard, 1973 σ. 40

2. Ενα δευτερο ζητημα που τιθεται για πρωτη φορα, τουλαχιστον με τις σημερινες καθολικες του μορφες, ειναι το ζητημα του πραγματικου επιπεδου των μισθων και της εξελιξης τους. Ειπα ηδη μερικα παραγματα για τις συνεπειες της ιστορικης υπερβασης της τελειας αγορας εργασιας, και της αποδεσμευσης του επιπεδου των μισθων απο τους μηχανισμους της αγορας. Απο τη στιγμη αυτη, αναδυεται το αυτοτελες και πολιτικο προβλημα του επιπεδου των μισθων, και γενικοτερα του βιωτικου επιπεδου που βρισκεται στο κεντρο των ταξικων διαπραγματευσεων. Η αναδοικη πορεια των μισθων εδω και παραντα χρονια ειναι συναρτηση της νεας αυτης καταστασης. Σε μεγαλο βαθμο, πραγματικων μισθων, -που περιλαμβανουν το συνολο των κοινωνικων παροχων που διδονται μεσω της αναδιανεμητικης λειτουργιας του κρατους, -ειναι ανεπιστρεπτη εξαιρετικα δυσκολο αν οχι αδυνατο για το συστημα να συμπιεσει σε σημαντικο βαθμο τον πραγματικο μισθο εστω και στενοπροθεσμα. Μαλιστα, με την νεωτερη ταση το επιπεδο των μισθων να αναπροσαρμοζεται αυτοματα επανω στην βαση της αυξησης των τιμων, η εγγυηση της πραγματικης μισθολογικης σταθεροτητας παιρνει και θεσμικες μορφες.(2) Ετσι η σταθεροτητα του εισοδηματος εγγραφεται σαν ελαχιστος ορος της γενικοτερης κοινωνικης συναιανεσης, και η εργατικη πιεση κατατεινει, με λιγοτερη η περισσοτερη επιτυχια, στο

(1) Habermas · ο.π. σελ. 40 κ.ε.

(2) Η αντιληψη των ειδων στις πτωτικες τασεις ενιαρ ... ειναι ... ο ... κανονικο ... (...)

Keynes: "General Theory..." Κεφ. XVIII (Γενικ. Θεωρια. σ. 264)

να αποσπασει απο το κρατος και την εργοδοσια την αυξηση του πραγματικου μισθου. Σε ολες τις χωρες, η επιχειρηματολογια των εργατικων ενωσεων ~~[illegible]~~ δυναρτά της ικανοτ ~~[illegible]~~ τους μισθους και τους αυξητικους τους ρυθμους, οχι πια με το επιπεδο τους τιμες,-πραγμα που ειναι ουσιαστικα κατακτημενο,- αλλα με την εξελιξη της παραγωγικοτητας, μεταθεντοντας ετσι το επιπεδο της διαπραγματευσης απο τη σταθεροτητα του βιωτικου επιπεδου των εργαζομενων στην αυξουσα συμμετοχη τους στο αυξανομενο, μεσω της ροης μεγαλυτερης παραγωγικοτητας, συνολικο κοινωνικο προιον.

Κοντολογις, ολοκληρο το σημερινο συστημα της συναινεσης προυποθετει επισης οχι μονο την πληρη απασχολησης αλλα και την σταθεροτητα τουλαχιστον, (ή οχι τη δυνατη αυξηση των πραγματικων μισθων) του βιωτικου επιπεδου, ~~που εκφραζεται μεσω του ιφους των πραγματικων μισθων~~, ~~[illegible] σε συνδυασμο με~~ την ~~συνεχη πιεση για συνεχη αυξηση του επιπεδου αυτου~~. Ασχετα με τους αλλους παραγοντες (παθητικά συμπτωματικοί) που ωθουν και αυτοι προς την κατευθυνση αυτη, οπως (π.χ.) οι κευνσιανες προσπαθειες σταθερης αυξησης της ενεργου ζητησης για καταναλωτικα προιοντα, ειναι γεγονος οτι ολοκληρη η σημερινη κοινωνια της "αφθονιας" θα ητνα αδιανοητη και αδυνατη χωρις την κατοχυρωση μιας εισοδηματικης σταθεροτητας με ανοδικες τασεις σε ολοκληρο σχεδον το ευρος του κοινωνικου ριπιδιου. Η ιδεολογια της καταναλωσης, η επιδεικτικη και συμβολικη αγορα και χρηση (αχορτα περιοδικών) αντικειμενων και υπηρεσιων, και οι νεες μορφες των μοδικων κοινωνικων "ανοδων" προυποδολουν μια γενικη δυνατοτητα πιστης στην αυξηση των πραγματικων εισοδηματων.(1)

Veblen

Μαρη Δουγλας (77)
Φολκλόρ

(1) Το ερωτημα του πωσ ποσον οι εφαρμογες μιας νεας "καταναλωτικης" ιδεολογιας

Γιά ερμηνεία τοῦ ερωτήματος

Gödel

Mary Douglas
27 H.

Γιά "Η κρίση" τοῦ μεγάλου ερμηνευτῆ βλ. κοινά μαζί μας, τά μεταφρ.

Τό ερώτημα κατά πόσον ἡ εμφάνιση μιᾶς νέας "καταναλωτικῆς" ἰδεολογίας [πού ἀντιδιαστέλλεται βάσει πρός τήν κλασικήν - ελευθεριακήν παραδοσιακήν ἰδεολογία ὅπως τήν περιγράφουν οἱ Max Weber, ~~[illegible]~~ Sombart καί Tawney] συνδέεται μέ τήν ~~εξαρ~~ προοδευτικήν κοινωνικήν περιθωριοποίησιν τοῦ ἀτομικοῦ ψυχοπνευματικοῦ προτύπου μέσα ἀπό τήν αὐξανομένη συγκέντρωση τοῦ κεφαλαίου, μέ τήν ~~κοινωνικά~~ γενικήν μιδωνοποίησιν τοῦ παραδοσιακοῦ δεξιοῦ μπαγιάτικου τέλος.

Εἶναι πάντως γεγονός ὅτι κι' ἀξιώματα τῆς καταναλωτικῆς συμπεριφορᾶς βοσκοῦν ἀκόμα καί σήμερα στήν ἀντιπαράθεση τῆς καταναλώσεως μέ τήν ἐπένδυση [ἤ τῆς ἄρνησης καταναλώσεως μέ τήν "ἀναβάθμιση" τῆς καταναλώσεως] δύο τῶν δύο "ἀγγείων" ποίων τῆς ὁμοιοστασίας καταναλωτικῆς συμπεριφορᾶς. Τό ἴδιο ἀξίωμα βρίσκεται πιό ἀπό τήν "knowledge to consume" τοῦ Keynes, ὅπως καί ὁ δεύτερος πόλος τῶν "ἀπείρων" ἐπιθυμιῶν.

Χωρίς νά ἀρνηθοῦμε καμία τῆς ἀναλυτικῆς ἀξίας τῶν οἰκονομικῶν μοντέλων, ἀναγνωρίζουμε κάποιες γιά τήν θεμελιακή κοινωνιολογική τους ἀξία, ἀπό τή θεμελιακή πού τό πρότυπο τοῦ "ψυχοπνευματικοῦ" φαίνεται νά ἀνάκτησε πιά ἀπό παραδόξου.

3. Τέλος, μια τρίτη πλευρά που πρέπει ίσως να τονισθεί αναφέρεται στο γεγονός ότι η απουσία των μισθών από το επίπεδο του ελαχίστου συντήρησεως, έχει οδηγήσει στην αναγωγή των διαφορικών επιπέδων του μισθού του εισοδήματος και της καταναλώσης, σε ένα καθολικό και αλληλοπροσδιοριζόμενο συστήμα. Εφεξής κάθε "επίπεδο" εσωτερικοποιείται όχι σε σχέση με το συγκεκριμένο και απόλυτο ύψος του, αλλά στο πλαίσιο μιας μόνιμης συγκριτικής αντιπαράθεσης με τα επίπεδα των μισθών και της καταναλώσης των άλλων κοινωνικών στρωμάτων. Αυτό δεν σημαίνει βεβαία ότι σε άλλες εποχές οι προσδιορισμοί της καταναλώσης δεν ήσαν κοινωνικοί.[1] Είναι όμως αξιοσημείωτο ότι από την άποψη αυτή φαίνεται να έχουν αρθεί τα σθένικα τείχη που χώριζαν το προλετariατο του οποίου το επίπεδο εσωτερικοποιούνταν σαν απόλυτα καθηλωμένο, από τις άλλες κοινωνικές κατηγορίες που λειτουργούσαν με άλλες ποιοτικά διαφορετικές αντιμετωπίσεις του εισοδήματος και της καταναλώσης.[2]

Ο υπολογισμός των συγκεκριμένων οικονομικών ανισοτήτων, όχι μόνο ανάμεσα στους μισθωτούς και στους ιδιοκτήτες, αλλά και στο εσωτερικό του μισθολογικού συνεχούς είναι σήμερα άμεσο αντικείμενο ταξικής συνείδησης και κεντρικό σημείο διαπραγμάτευσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι η ποσοτικοποιημένη συνθηματολογία

(1) Η ιδεολογία της κατανάλωσης

(2) Όχι nouvelle classe ouvrière (S. Mallet)

των πολιτικων και συνδικαλιστικων αιτηματων ειναι πια κυριως συγκριτικη και σχετικη, σε σημειο ωστε ο κωδικας της πολιτικης εκφρασης των μεγεθων φαινεται να αντικαθιστα ολοενα και περισσοτερο τη γλωσσα στη γλωσσα των απολυτων αριθμων. Γ Ασχετα απο τις αλλες πλευρες της, η "οικονομικη δημοκρατια" σαν προβλημα και σαν αιτημα τονιζει κατα πρωτο λογο, το ζητημα της διανομης, Γ ετσι στον πολιτικο λογο το διαρθρωτικο προβλημα της κινησης του ανοιγματος, των ανισοτητων και της εξελιξης των μισθολογικων φασματων. Με την εννοια αυτη η μισθολογικες διαστρωματωσεις εμφανιζονται σαν ενα ολοκληρωμενο συστημα, τα αιτηματα για μισθολογικες ανακαταταξεις παρολο που συνηθως αναφερονται σε ενα συγκεκριμενο και απομονωμενο τμημα του μισθολογικου συνεχους, κινουνται ρητα η σιωπηρα στο πλαισιο πολυ ευρυτερης "κινησης" του συνολικου φασματος.

Ετσι, μολονοτι οι κατ ιδιαν διαπραγματευσεις διεκπεραιωνονται συνηθως στο εσωτερικο των

(1) Ειναι γνωστο ότι η ίδια προοπτική ενοποίησης συμφωνεί με τη σύγχρονη αυτή με τη δυνατότητα του προϊόντος της "παγκοσμιοποίησης" από πολλεγα μεν πλευς.

Max Weber
Linset.
Riesman

κλαδικων η μερικων εργατικων η συνδικαλιστικων ενωσεων, το μιπιοιο των μισθολογικων ιεραχιων λειτουργει κοινωνικα σαν ενα αδιαρετο συνολο, ετσι ωοτε η μια διεκδικηση να συμπαρασυρει την αλλη και η μια υποχωρηση να οδηγει στη αποσπαση αναλογων στους αλλους τομεις.[1] Το συνολο ~~[illegible]~~ του μισθωτου πληθυσμου, ακομα και οι μη οργανωμενες μεριδες του, ενταοσονται ως προς το εισοδηματικο τους επιπεδο οε ενα ενιαιο κλιμακωμενο και διαστρωματωμενο σσυτημα που οεν εχει απλως τη συνειοηση της απολυτης συναρτησης της κοινωνικης του παρασταση με το απολυτο υψος του μισθου του, αλλα , αλλα το ~~[illegible]~~ αξιολογει επισης με βαση την εξελιξη της σχετικης του θεσης στο ιεραρχημενο εισοδηματικο συνολο. "Η ~~[illegible]~~ πραξη μιας ομαδας από τους μισθους ειναι μια δυο δρομο ενιαια, ~~[illegible]~~ τουλαχιστο αδιαιρετη, ~~[illegible]~~ ετσι ωστε ~~[illegible]~~ το συνολικο θεσμικο των καταδικων - μισθων" και μια μορφη πορα και κινητη ~~[illegible]~~ χρονολογια ορολογιαντα (και λεφιπον), και συνεπως μια αυτοαναφορικοτητα.

Γ Επι, κατα τροπο ιδιο, η ενοποιηση της χωρας των εργαζομενων μεσω της αλληλοεπιδρασης των μισθολογικων προσεγγισεων, αναιρει τις καταλληλες τους ~~[illegible]~~ σε διαφορα χωριστα και αδιαφορα τμηματα.

---

(1) Θα πρεπει να σημειωθει ενα ενα τμημα των μισθωτων παραμενει κατω απο το αρθρωμενο και ορθολογικοποιημενο μισθολογικο συνολο, με αποτελεσμα η ανικανοποιητη των συνθηκων και μεσα στα ιδια τα μελη του. Το τμημα αυτο περιλαμβανει τους ξενους εργατες, ενω και ορισμενες κατηγοριες και οργανωμενων εργατων και βασικες περιοχες ή μειονοτητες κοινωνικης ομαδας. Ανεξαρτητα απο την οικονομικη διλημμα των ~~[illegible]~~ ομαδων αυτων, θα πρεπει να τονισθει ενα πραγματικο χασμα εξοχης για τις ομαδες αυτες των παραμενων, εφ' οσον απο το συστημα της καθολικης υποκρισιας. Εκει, τωρα οι αγωνιστικες, ενω, και οι διεκδικησεις "κατακτωνται" ειδικα απο τις "συνεταιριστικες" ανεξαρτησιες των κοινωνικων μορφων, με αποτελεσμα να δημιουργουνται νεες διαιρετικες οικονομικες, ειδικοτερα πολιτικες και ιδεολογικες βαρες ακομα και το κυριο "τωρα" των "νεων" εργατικων τομεων και τα περιθωριακα αυτα τμηματα.

[Η. και Η. Habermas: Raison. σ. 60.

Γ [ιδεολογικες, αλλα και κοινωνικες]

Πριν προχωρήσουμε, ας δούμε τα δύο λόγια τις βασικές μπαγιάς του καρφοποιημένου σύμπαντος:
Από τη μια μεριά παρατηρούμε ότι ο καρφοποιημένος λόγος γίνεται όλοένα και πιο τεχνοποιημένος, ποσοτικοποιημένος και αποϊδεολογικοποιημένος.
Από την άλλη μεριά βλέπουμε ότι το περιεχόμενο της καρφοποιημένης σκέψης έχει μπαγιάτεψει ριζικά: από γόνιμο και αναρχικό έχει γίνει επιπολαιωτικό και δογματικό, πάνω στη βάση μιας σταρού από "ανεπιβεβαίωτες" ~~[illegible]~~ βεβαιότητες: το σύστημα της ηλίθιας αποκόλλησης του δικαιώματος από ένα διαιώνιο ζωντανό δικαίωμα για εργασία ή για αξιοπρέπεια· το σύστημα της σταδεροποίησης ή/και κοινής αξίας του προγραμματισμού βιοσήματος· και η εμφάνιση του δυνατού, του μεταλλικά γυάλινου ο'ένα αμφιλεύκο μεταλλικό φάντασμα, φανερώνει τις βαρβαριότητες όψεις μιας νέας, πολεμικά ~~[illegible]~~ καρφοποιημένης προσφοριότητας. Μόνο ~~[illegible]~~ εύκολα ο' αυτή τη βάση κατέστη δυνατή η βλάστηση μιας σχετικής κοινωνικής ειρήνης[1] και η βαρβαριά, ελαττωματικοποίηση μιας όλοένα πιο τεχνικοποιημένης πράξεως πάλης.

(1) Habermas: Raison et Légitimité 58.

Θ α πρεπει τωρα να δουμε το πρόβλημα της αναπτυξη μιας ~~και τους ρυθμους της υπο~~ πάνω από το φως των νεων αυτων ~~εξελιξεων~~ διαδικασιών.

Ειναι γεγονος οτι, ~~σε μεγαλο βαθμο~~, το συνολο των εξελιξεων που σκιαγραφηθηκαν παραπανω συνδεονται με την αυξηση του ρυθμου της διογκωσης του κοινωνικου προιοντος που παρατηρειται τα τελευταια σαραντα χρονια. ~~Ωστοσο, οι κοινωνικες δυναμικες λειτουργησαν και αντιστροφα.~~ Απο τη στιγμη που η επιταχυνση της κεφαλαικης συσσωρευσης, σε συνδυασμο με την οργανωμενη παλη των εργατικων ενωσεων, κατεστησαν δυνατες τις αυξησεις των πραγματικων μισθων, ~~οπως περιγραφτηκε παραπανω~~, μεταβληθηκαν ~~ριζικα~~ και οι βασικες συντεταγμενες του νομιμοποιητικου συστηματος. Η δυνατοτητα απασχολησης, η σταθεροτητα η αυξηση του πραγματικου εισοδηματος, και η αλληλεξαρτηση του μισθολογικου συνεχους ειναι εφεξης αναγκαια στοιχεια για την εσωτερικοποιηση των ανισοτητων σαν απροσεκτων και δικαιολογημενων παραμετρων ενος εμφαμιλιακού συστηματος που παρεχει ~~ενδοτικος~~ στο σύνολο των εργαζομένων την ελπιδα μιας ολοενα "πλουτικα" καλυτερης ζωης.

Με την εννοια αυτη αν η οικονομικη αναπτυξη αφορουσε ~~στο παρελθον~~ στη περίοδο του αντιαρχικού αγώνα, αμεσα τουλαχιστον, αποκλειστικα τους ιδιοκτητες των παραγωγικων μεσων που καρπουνταν το συνολο του υπερπροιοντος[i], μετα την αφαιρεση των καθηλωμενων στα ελαχιστα επιπεδα εργατικών μισθων, αφορα εφεξης ολοκληρο το κοινωνικο συνολο, που αμεσα η εμμεσα αποσπα ενα μερος της αυξανομενης κοινωνικης "πιτας" για δικο του λογαριασμο. Η ανοδος της συμμετοχης των εργαζομενων των τελευταιων δυο δεκαετιων ~~ενα~~ μονο "αναπτυξιακό συνεταιριστικό" ειναι η δημιουργια της νέας αυτής κατάστασης.

Γ Τη σημαντικα ποσοστιαια συμμετοχή τους δ'

Γ Ως ένα βαθμό μάλιστα η αναπτυξιακή επιταχυνση του καπιταλιστικού συστήματος στις

i) Για τα θεωρητικα χαρακτηριστικα του πλαισιου στο οποιο τοποθετουν τον ορισμο των διαφορετικων

Δεν ειναι τυχαιο λοιπον το γεγονος οτι η ιδεολογια της αναπτυξης, με τις ποσοτικες της κρυσταλλωσεις, της επιτευγματικης και συγκριτικης, της κοινωνικοποιησης, και με τις φετιχιστικες της προσληψης στην ιδεολογικη δεν εισηλθε στον νομιμοποιητικο λογο της αστικης ταξης, παρα λογο απο τη στιγμη που το αιτημα της διογκωσης του κοινωνικου προιοντος μπορουσε να εμφανιζεται σαν καθολικο εγκληματικο αιτημα ολων των κοινωνικων κατηγοριων. ~~Ασφαλεστερα το ουσιαστικα μυθοποιητικο στοιχειο της διαχυτης αυτης ιδεολογικης σταθερας, που κατατεινει κατα κυριο λογο στο να απομακρυνει την προσοχη απο τις ευθειες/ταξικες αντιφασεις και ασυμβιβαστοτητες, για να βαλει στη θεση του την προβληματικη της/διαπραγματευσης, αυξα της σχετικης θεσης της καθε κατηγοριας, που επιφραξεται με~~ Με ενιαιο τροπο την μεταθεση του αντικειμενου των ταξικων αγωνων απο τη σφαιρα των παραγωγικων σχεσεων στη σφαιρα των σχεσεων κατανομης (και ανακατανομης) του εισοδηματος. - Ειναι εξ αλλου χαρακτηριστικο το γεγονος της αυξουσας γενικης κοινωνικης εμβελειας του ορου "εισοδημα" που καταληγει στο να ισοπεδωνονται ουσιαυτικα οι διαφοροποιησεις ως προς την πηγη και το ειδος ~~των αδιαφοροποιητων εισοδηματων~~ του. -

Το συγκρατημενο ειτε καθολικο "φυσικης" οικονομιας,

Style theory
Postow
+ Dumont

Σε πληρη λοιπον αντιθεσιαστολη με την περιοδο του ανταγωνιστικου καπιταλισμου, το συστημα των κυριαρχων κοινωνικων σχεσεων καταφερε να ενσωματωσει τις θεσμοποιημενες μορφες της ταξικης παλης στην ιδια του την συσσωρευτικη και αναπτυξιακη προοπτικη. Αν ομως μ αυτον τον τροπο ενισχυθηκε η πολιτικη σταθεροτητα του συστηματος, μια νεα σειρα απο απειλητικες αντιφασεις εκαναν την εμφανιση τους. Απο τη μια μερια , στο επιπεδο των καθαρα οικονομικων διαδικασιων, το κεφαλαιο εξαναγκαζεται να επιταχυνει ολοενα και περισσοτερο ~~[illegible]~~ τη συγκεντρωση του κεφαλαιου, την αυξηση της οργανικης συνθεσης, την αυξηση της παραγωγικοτητας, την προωθηση των μονοπωλιακων μορφων παραγωγης, με σοβαρες επιπτωσεις στην ιδια την συσσωρευτικη δυναμικη.(1) Το πρ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Απο την αλλη μερια, οι ιδιες αυτες διαδικασιες καθιστουν το ολο συστημα των νομιμοποιητικων διαδικασιων πολυ πιο ευθραυστο, στο μετρο ~~[illegible]~~ ακριβως η μεταθεση της προβληματικης στην συναιρεση γυρω απο τους ορους της κατανομης, στηριζεται σε μιαν αενναη και αβεβαιης εκρασης διαπραγματευση. Απο τη στιγμη που το συλλογικο κεφαλαιο αναγκαστηκε να αποδεχθει τη

(1) ~~[illegible]~~ A. Negri 108.
E. Mandel
Krise [illegible]

St. Rousseas: Capitalism and catastrophy. 54

τη συμμετοχη
της εργατικης ταξης στον καθορισμο των κοινωνικων συνεπειων της αναπτυξης, μπαινει σε ενα δρομο απο τον οποιο δεν υπαρχει ευκολη υποχωρηση, στο εξης υποχρεωνεται να επιζητεῖ συνεχως τη συμμετοχη αυτη χωρις την οποια το νεο "κοινωνικο συμβολαιο" κινδυνευει ανα πασα στιγμη να ανατραπει.[1]

Εδω ακριβως βρισκεται υγιεια το επικεντρο της κρισης που αντιμετωπιζει το καπιταλιστικο συστημα εδω και μερικα χρονια. Ο περιορισμος των ρυθμων της αναπτυξης, οπουδηποτε και αν οφειλεται, απειλει να ανατρεψει τα θεμελια του νεου κοινωνικου CONSENSUS που οικοδομηθηκε μετα τον πολεμο. Η οποιαδηποτε μορφης συνεχιση τῆς πολιτικης παροχων, ειναι εφεξης αδυνατη, χωρις αντιστοιχη μειωση των κερδων. Το μηδενικο αθροισμα που εκφραζεται απο ενα συνολικο προιον που παραμενει στασιμο η που δεν διογκωνεται παρα πολυ αργα, κινδυνευει να ξαναπολιτικοποιησει αμεσα ενα προβλημα "διανομης" που ειχε σε μεγαλο βαθμο "τεχνικοποιηθει".[2] Η ανεπαρκεια των κευνσιανων συνταγων που, προς το παρον τουλαχιστον, εχουν δειχθει ανικανες να προκαλεσουν ανακαμψη των διογκωτικων ρυθμων, οδηγουν το καπιταλιστικο συστημα στο μεγαλυτερο ισως στρατηγικο "διλημμα" που εχει αντιμετωπισει μετα τον πολεμο.

(1) Πεβλ τις ἀναλυσεις τῶν ἰδιων "ἐργατιστων" οπ πρῶτοι ἐπισημανναν τα φαινομενα αυτα:
Α. Νεγρι
Β. Σπινος Μ. Τροντι
(2) Gorschung 47

Πράγματι, ~~[illegible]~~ οι νεες επιταχυνσεις του νομιμοποιητικου συστηματος του ωριμου καπιταλισμου, που επισημαναμε παραπανω εκφραζονται με τις εξης συγκεκριμενες ,- και ~~[illegible]~~ καινοφανεις,- ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ προκαταρολικες αρχες που περιοριζουν αποφασιστικα τη διακριτικη ευχερεια των μεθοδικων "τεχνικων" λυσεων.

1. Το απειλουμενο ευρος της απασχολησεως δεν μπορει να επεκταθει εις βαρος των πραγματικων μισθων, παρά τούτο δε [illegible] αγγίσμα

2. Οι μισθοι δεν μπορει να αυξηθουν εις βαρος του αριθμου των απασχολησεων, παρά μόνο [illegible]

3. Οι μισθοι μιας κατηγοριας εργαζομενων δεν μπορει να αυξηθουν εις βαρος μιας αλλης παρα μονο σε μικρη κλιμακα. [με την αξαιρεση βεβαια των "ειδικων" κατηγοριων των ξενων εργατων και των φυλετικων και κοινωνικων μειοψηφιων που παιζουν (ίσως και καλό) ολοενα και σοβαροτερο ρολο. Αυτο ομως ειναι αλλο ζητημα]

Ετσι το συνολικο "κοστος" της αναπαραγωγης του εργατικου δυναμικου στις βιομηχανικες χωρες εμφανιζεται περιπου ασυμπιεστο απο πολιτικη αποψη. Το συνολο ~~[illegible]~~ σχεδόν του ενεργου πληθυσμου εξαρτα τη διαβιωση του απο τον, αμεσο η εμμεσο μισθο του, και καθιστα το κρατος υπευθυνο για τη σταθεροτητα και για τη μακροπροθεσμη ανοδικη πορεια της καταναλωτικης του δυναμης.

Η κριση του κρατους,[1] που επισημαινεται εδω και πολλα χρονια δεν ειναι ασχετη με τα φαινομενα αυτα. Στο μετρο που το Κρατος-προνοια ειχε αναδειχθει στην κεντρικη και υπευθυνη κοινωνικη μορφη που οργανωνε και προγραμματιζε το νεο "κοινωνικο συμβολαιο", το οικονομικο σιλληφα του καπιταλισμου εκφραζεται πρωτιστα σαν οικονομικο σιλληφα του Κρατους. Η δημοσιονομικη κριση του Κρατους,[2] που απο τη μια μερια πιεζεται να σιωγκωσει συνεχως περισσοτερο την οικονομικη του παρουσια και απο την αλλη να περιορισει το ποσοστο του εθνικου εισοδηματος, που αντλει με φορολογικα ~~[illegible]~~, εμφανιζεται σαν πολιτικο προβλημα, απο τη στιγμη ακριβως, που η σιωγκωση αυτη συνεπιφερει μια αντιστοιχη μια ενισχυση μειωση των περιθωριων των κερδων. Η σχεδον βεβαιοτερη αντιδραση της παραδοσιακης "αριστερας" ειναι και η ενισχυση της πολιτικης των παροχων ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ χωρις φαινομενο υπο καμι βεβαιοτητα με τις "κριση της αναπτυξης".

Στο τελικο ισοζυγιο οικονομιας, και τελικα, σε τελικη αναλυση, αφαιρεται απο τον εργαζομενο,

---

(1) Πβλ N Poulantzas : La crise de l'Etat.

(2) Φ. Σουλας
Ian Gough
Κυβερνησεις
J M Vincent

3) Για τη διαλεκτικη της "πολιτικης διοικησης" βλ. H. Lefebvre, πολυ καλες σελιδες πανω στη σχεση της αστικης μηχανης βλ.
Parkinson
Gorschman

δεν ειναι δυνατο, στο σημειο αυτο, να επεκταθω στις διαφαινομενες πολιτικες προεκτασεις της θεας αυτης κατ στασης, ουτε φυσικα να προσαγραφω τις εξελιξεις. Θα αναφερθω σν τουτοις (πριν τελειωσω) δε μερικες πλευρες των νεωτερων εξελιξεων που εμφανιστηκαν τα τελευταια χρονια και που εγγραφονται ολοενα και εντονωτερα στο πολιτικο λογο της αστικης ταξης.

4. ~~το πρωτο θεμα που ειναι~~ (Ετσι θα πρεπει να τονισθει) η οργανωμενη αντεπιθεση των νεο-φιλελευθερων οικονομικων αντιληψεων που κατατεινουν στην μειωση του παρεμβατικου ρολου του κρατους στην οικονομια. Αμφισβητωντας (αριστερα) τη δυνατοτητα της κευνσιανης πολιτικης να οδηγησει στην εξοδο απο (τις) κριση, και αποδιδοντας την βασικη ευθυνη (τις) στην ολοενα μεγαλυτερη παρεμβαση του κρατους στην οικονομια ~~κυριως σε σχεση με τις αυξουσες κοινωνικες παροχες~~ οι νεο-φιλελευθεροι επιδιωκουν τη βαθμιαια αποδεσμευση της οικονομιας απο το κρατος, και τη μειωση των κρατικων εισπραξεων και δαπανων, επιτρεποντας ετσι στο ιδιωτικο κεφαλαιο να εντεινει τους ρυθμους της καπιταλιστικης συσσωρευσης.(1) Στην ουσια, η πολιτικη αυτη, που προσκρουει (ακομα) στη σθεναρη αντισταση των συνοικιων, κατατεινει στην μακροπροθεσμη απεμπλοκη ~~των συμφερ-οντων της εργατικης ταξης απο~~ του οικονομικου σχεδιασμου και στην αποκατασταση, στο μετρο που ειναι δυνατο, της ελευθερης αγορας εργασιας. ~~Και~~ Το γεγονος οτι απολογητες μιας τετοιας πολιτικης, ειναι (αναφερω) ~~ιδεα~~ στους αλλους, ο Ρηγκαν, η Θατσερ και ο Μπαρ, δειχνει οτι, μολονοτι οι φιλελευθερες "λυσεις" ειναι ακομα (δυναμικο δυναμικο να ενδοδιδουν)

Friedman, Schwartz

Q. Bedda

Ο'Connor

Γ και στην ιδεολογικη φυσιογνωμια (ιδιαιτερα του οργανικου) και στη δομη αυτης,

Γ από το "βαρος" των οργανωμενων και παδαρμενων εργατικων πιεσεων,

(1) Το πρωτο βιβλιο του M. & R. Friedman, που αποκαλυπτει δυο ηγετικα στελεχη της Reagan και πολιτικες με φιλοδοξιες, αυτο τονιζει ακομη πιο καθαρα με αυτη τη λεξη και κυριαρχουν στον καπιταλισμο.

πολιτικα ~~[illegible]~~ (συστημάτων), το κεφαλαιο αρχιζει να οργανωνει μια πολιτικη αντεπιθεσης εναντιον των καταιτησεων της εργατικης ταξης.

Β. Μια τετοια εξελιξη ομως θα συνεπεφερε αδυσωπητα την καταστροφη των σημερινων μορφων νομιμοποιησης του συστηματος των παραγωγικων σχεσεων θα κινουνευε να οδηγησει σε πολυ ανοικτοτερες και βιαιοτερες ~~[illegible]~~ ταξικες συγκρουσεις. Ειναι συνεπως αναγκαιο να μεθοδευθει παραλληλα μια νεα πολιτικη μορφη που θα εγγυαται την επιβιωση του συστηματος. Η οικονομικη "δημοκρατια" σαν αναγκαιο στοιχειο της πολιτικης δημοκρατιας ειναι ενα εμποδιο που φαινεται πολυ δυσκολο να αρθεί υπο τις σημερινες συνθηκες. Σ' αυτο ακριβως το νεο πλαισιο φαινονται να κινουνται οι νεωτερες τασεις για ανοιχτη αναδιαρθρωση του πολιτικου συστηματος. Η μελετη (π.χ.) που εκπονησε η λεγομενη "Τριμερης Επιτροπη" που ιδρυθηκε το 1973 για να μελετησει τις "προοπτικες" του δυτικου κοσμου, και στην οποια συμμετεχουν αναμεσα σε αλλους ο Καρτερ, ο Μπρζεζινσκι, ο Ροκφελλερ, ο Γαυμον Μπαρ, ο Λαμπελλι, ο Ζαν Γευ, ο Ροτσιλντ και μια σειρα απο αλλα μεγαλα ονοματα της Αμερικανικης και Ευρωπαικης πολιτικο-οικονομικης ελιτ, και που δημοσιευθηκε το 1975 με τιτλο "Η κριση της δημοκρατιας."(1) ειναι στο σημειο αυτο εξαιρετικα ευγλωττη.

Γιατί δημιουργήθηκαν σήμερα τις εξωφρενικές τάσεις "αδυναμίας" στις δημοκρατικές βουρζοαζικές χώρες σήμερα ώστε η πρόοδος των παραγωγικών δυνάμεων ενεργοποιούν

(1) M. Crozier / S. Huntington, Joji Watanuki: "The Crisis of Democracy" New York, 1975

Το πρόβλημα τίθεται με τη διαπίστωση ότι " η συνοχή των ευνοϊκών συνθηκών για την δημοκρατία φαίνεται να έχει λήξει" (158). Η αυξημένη κυβερνητική όραση που είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίσει περίοδοι-κές εκλογές βρίσκεται αδύναμη να αντιμετωπίσει τα αιτήματα των κοινωνικών ομάδων. Η πίεση αυτή εξωθεί στη γραφειοκρατικοποίηση της διοίκησης, διότι η κυβέρνηση "δεν μπορεί να αναλάβει τον κίνδυνο της συμμετοχής των πολιτών που δεν αποδέχονται τους κανόνες του παιχνιδιού" ( ). Έτσι η εκλογίκευση των όλοένα δυσκολώτερων και τεχνικώτερων προβλημάτων, ωθεί αναγκαστικά προς την αύξηση της δύναμης των εξωκοινοβουλευτικών μηχανισμών που είναι σε θέση να αντιστέκονται στις πιέσεις. Οι προοπτικές της "νέας" δημοκρατικής συναίνεσης και συμμετοχής περνάει λοιπόν, σύμφωνα με τις αποφεις της Τριμερούς, από την γενική αποδοχή της "τεχνικής" φύσης των "πολιτικών" επιλογών, που εκφράζεται με την πιο αυστηρή τεχνοποίηση των κομμάτων, και ακόμα σημαντικότερα, από την αυτόνομη τεχνοποίηση των εργατικών ενώσεων που θα πρέπει να οργανωθούν επάνω σε νέες βάσεις, που θα αποκλείσουν τις "ανδιάμεσες" "εκβιαστικές" διεκδικήσεις.(1) ~~σε συνεργασία με το κράτος και την εργοδοσία~~. Ακόμα και η κοινή γνώμη θα πρέπει να τιθασευθεί με τον περιορισμό της κριτικής ~~και~~ με την θεσμοποίηση μιας συγκεκριμένης ισορροπίας ανάμεσα στον τύπο, τα μέσα επικοινωνίας την κυβέρνηση και τους άλλους θεσμούς.

(1) Η "υπαιδοτικά" των εργατικών διεκδικήσεων είναι λάθος το πιο βίαιο πάνω ~~[illegible]~~ υπόβαθρο των εργατικών δίκαιων είναι κυρίαρχα δικαιώματα. Και ίσως, εργάσιμο κοινωνικό πρόβλημα σημαντικής μέρος από τη σκοπιά πάνω θεμελιωμένη η "ενδιαφέρουσα" πάνω εργατικών εκφράσεις στο σύνολο ίσων δημοσίων μηχανισμών.

Ο. Connor 69

χωρις να προχωραει προς τη διατυπωση συγκεκριμενων μερων, η τριμερης εκφραζει την αναγκη του περιορισμου της δημοκρατικης συμμετοχης σε ενα προδιαγεγραμμενο και θεσμολογημενο πλαισιο που θα εκφραζει μιαν α πριορι κοινωνικη συναινεση στην τεχνικοποιηση των πολιτικων αποφασεων. Δεν απεχουμε στην ουσια πολυ απο τα φασιστικα και κορπορατιστικα μορφωματα του μεσοπολεμου.

~~Εξ αλλου~~, τις ιδιες αυτες τασεις τις συναφταμε και στην πραγματικοτητα. Ολες οι Δυτικες δημοκρατιες προχωρανε με γοργα βηματα προς την κατευθυνση της ενταση και θεσμοποιησης των αυταρχικων και καταπιεστικων οομων του κρατους, σε σημειο ωστε να μπορει κανεις να μιλησει για μια νεα μορφη καπιταλιστικου κρατους που χαρακτηριζεται απο τον πολλαπλασιασμο των επι μερους αυταρχικων εκδηλωσεων. Ο περιορισμος των τυπικων ελευθεριων, η παρακμη του κοινοβουλιου και των πολιτικων κομματων και κυριως η αναδυση στο πλαισιο, ολων των "ειδικων" κρατικων μηχανισμων, μιας σειρας απο μυστικα, αδιαφροχα και στενα ελεγχομενα "τεχνικα" δικτυα που μονοπωλουν την ~~εσωτερικη~~ εξουσια σε βαρος των επισημων τυπικων δικτυων απο τα οποια χωριζονται ~~κε~~ ερμητικα, (I) ειναι χαρακτηριστικο ρλων των ανεπτυγμενων βιομηχανικων κρατων. Το "παραφραγος" και οι "παρα-οργανικοι", ειναι τασεις που τις συνανταμε στο χωρο αυτων εδω και με χαρις που χρησιμοποιουν ακομα ακομη η "παραμοντικοι".

(1) N. Poulantzas : "Κρατος..." σελ. 137-131

Τό αίτημα ξεκινά από ~~[illegible]~~ καί ζητά ὁ τρόπος μιᾶς περιπου ἀνεπαισθητης κοινωνικῆς ἐμπιστοσύνης ἀπό τό "ἀνθρωπο" σάν ὑπηρέτη τῶν "τεχνικῶν", πού θά χαρίζονταν "ἐξηγήσεις" καί "ἀναλύσεις" ἀπό κοινές τυχές, ἡ πρόταση τῶν πολίτων θά ~~[illegible]~~ ἡ ἄλλου πιά τρόπο ὅπου τοῦ κάνει μιᾶς συνεταιριστικῆς διακυβέρνησης.

Ἀξία ἡ θεωρική διεργασία τῶν ἀδιεξόδων τῆς "οἰκονομικῆς δημοκρατίας" καί τοῦ Κράτους Πρόνοιας ἐἶναι ὅρος γιά τήν θεωρική προβολή τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἐπιστημονικοῦ τρόπου παραγωγῆς θέλω καί ἀνθρώπινο ἐξελικτικά.

τοῦ ὁποίου ἐπίπεδο τοῦ κοινωνικοῦ καί οἰκονομικοῦ τρόπου.

Τὸ πρόβλημα συνδέεται με τὰ ὁρατὰ ἴχνη ἑνὸς ἀόριστου μακρινοῦ παρελθόντος πληθυσμιακοῦ δυναμικοῦ. Εἶναι

Ἡ κεντρικὴ αἰτία τῆς κυριότητας τῶν ἐπικοινωνιακῶν δικτύων καὶ τοῦ χαρακτῆρα τῆς πληροφόρησης εἶναι τὸ πρόβλημα. Πράγματι, τὸ μέτρο τοῦ οἱ ἀπόγονοι "ἐπικοινωνοῦν"! ἡ πρόσβαση τῶν ἐπικοινωνιακῶν δικτύων καὶ ἐπεξεργασία πληροφορίας εἶναι πρακτικὰ ἀδύνατες γιὰ ὁποιαδήποτε ἀνθρωπίνα ὄντα χωρὶς ἐπιστημονικὴ βοήθεια. Βρισκόμαστε ἴσως μπροστὰ σὲ μία κατάσταση ὅπου τὸ μέγεθος τῆς ἀνάπτυξης τῶν δικτύων μέσῳ τῶν ἀναγκαίων δικτύων ξεπερνᾶει κατὰ πολὺ τὴν ἱκανότητα τῆς ἀνθρώπινης ὀργάνωσης τῶν γνώσεων ἀπόγονοι. Οἱ ἀνθρωπινοὶ ἐγκέφαλοι καὶ ἡ ἀνάγνωση τῶν δικτύων ἐπιχειρεῖται μὲ βασικὰ τῆς ἀνθρωπογενοῦς ἀνάγνωσης τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ ἀνθρωπογενὲς "ἐπίπεδο" τῶν πολλῶν. Ἀπεμφανίζεται ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς πληροφορίας καὶ ἀπὸ τὴν ἀξία τους, ἡ ἴδια ἡ βασικότητα τῆς ἀνθρωπογενοῦς τους ἔχει ἤδη μεταβληθεῖ προοδευτικὰ. Ἡ ὑπαρξη καὶ λειτουργία τῶν δικτύων τὸ ἐπιτρέπει μόνο τὴν ἐφαρμογὴ τῶν δυνατοτήτων μεταφορᾶς ἐντολῶν, ἀλλά

Τὸ πρόβλημα, ἡ ἀναφορά, τὸ πρόβλημα, οἱ ἀνθρωπογενεῖς εἶναι πολὺ μεγάλοι ἀριθμοί, ἀπαντήσεις ἡ κυριαρχία τῶν ἀνθρωπογενῶν καὶ διαφάνεια

Τὰ ἀπόλυτα πληροφορίας κλπ. βρίσκονται, οἱ "τρόποι" πληροφορίας, οἱ θεωρίες καὶ γενικὰ χρήσεις, ἡ πληροφορία μὲ πλήρη ἀνθρωπογενῆ ἀναγνώριση

Το κίνητρο της ποίησης αίτιο είναι ότι
οι "παλιοί", βυζαντινοί και οθωμανικοί
χωρίς επικοινωνία [κυνήγησαν αλλά και

Η νέα ιδεολογική επιχείρηση που προάγεται παράλληλα με την πραγματική σκλήρυνση των καταπιεστικών λειτουργιών του κράτους μπορεί να συνοψισθεί, πολύ χονδρικά, στα εξής.

Ο μόνος δυνατός δρόμος για να ξεπεραστούν οι αυξούσες δυσκολίες συσσώρευσης κεφαλαίου, σε μια φάση όπου οι ρυθμοί ανάπτυξης φαίνονται να έχουν ανακοπεί, έγκειται στο να μειωθούν οι πραγματικοί μισθοί των εργαζομένων και συνεπώς και οι κρατικές παροχές. Για να μην καταρρεύσει όμως το σύστημα της νομιμοποίησης θα πρέπει οι εργαζόμενοι να αποδεχθούν, τουλάχιστον στην πλειοψηφία τους, την αντικειμενική αναγκαιότητα, τόσο των νεοφιλελεύθερων ανασχέσεων της κεϋνσιανής προνοιας, όσο και της αυξημένης (από τους κρατικούς φόρους) δυνατότητας κοινωνικού ελέγχου και τιθάσευσης των τυχόν αρνούμενων να συμμορφωθούν στην καθήλωση και τη μείωση του βιωτικού τους επιπέδου.

Προϋπόθεση όμως μιας τέτοιας συναίνεσης, που συνεπάγεται μια σημαντική μετατόπιση του κέντρου βάρους της κεϋνσιανής νομιμοποιητικής διαδικασίας, είναι η γένεση εσωτερικοποίησης μιας αντικειμενικής δύναμης συνέχισης ανάπτυξης του κράτους προνοιας. Προφανώς η δύναμη αυτή δεν πρέπει να μπορεί να αποδοθεί στις ίδιες τις αδυναμίες και αντιφάσεις του καπιταλιστικού συστήματος. Γι' αυτό η κρίση θα πρέπει λοιπόν να βρεθούν άλλοι υπαίτιοι, ~~που θα μεταθέτουν την~~ στους οποίους η ευθύνη για την ανάσχεση του αναπτυξιακού CONSENSUS θα μεταφέρεται σε παράγοντες εξωγενείς και συνεπώς εχθρικούς. Η επιμονή με την οποία προάγεται

Πολ Hall 309-310

η ευθυνη των Ξένων των Αραβων, των χωρων του Τριτου κοσμου και των "εκβιαστικων" απαιτησεων ωρισμενων στρωματων ειναι χαρακτηριστικο της αοριτης λογικης αναγκης του συστηματος να εξαγαγει την κριση.

Απο τη στιγμη αυτη, ανοιγει η πορτα για την προαγωγη μιας νεας κινδυνολογικης θεματολογιας που επισειει στο κοινωνικο σωμα την απειλη των επαπειλουμενων οεινων. Για πρωτη φορα στην ιστορια της, η αρχουσα αστικη ιδεολογια μεταφρεπεται σε Κασσανδρα καλλιεργωντας η ιδια ενα γενικο κλιμα φοβιας και αγχους για να δικαιολογησει τη κηρυξη μιας γενικης καταστασεως αναγκης. Προτεινεται ετσι ενα νεο "κοινωνικο συμβολαιο" που εμφανιζεται σαν καθαρα προασπιστικο και αμυντικο. Το κρατος θα πρεπει να ειναι σε θεση να καταξει ολες τις εξωθεν απειλες και τις ανευθυνες διεκδικησεις που καταφεραν να αναστειλουν την ελευθερη συνεχιση του αναπτυξιακου συνεταιρισμου. Με αυτο τον τροπο επιδιωκεται, και εν πολλοις επιτυγχανεται, η δημιουργια μιας ευρειας συναινεσης οσον αφορα τη διευρυνση των καταπιεστικων μηχανισμων και των αυθαιρετων παρεμβασεων της δημοσιας εξουσιας, προς την κατευθυνση της παταξης ολων εκεινων που απειλουν τις "τεχνοποιημενες" λυσεις που προτεινονται για την εξοδο απο την κριση.

Γ. σκεφτείτε ένα νέο θέμα μοναδικής έντασης θεωρητικού οικονομικού ενδιαφέρον! Τελικά η κυνηγετικά

Γ. ως "αυταρχικών" τονίζω ότι τόσο τη ανάδειξη πολύ πιο από το κοινωνικό σύστημα τη ανάλυσή τους ως μόνο από τεχνο-οικονομικό πρόβλημα, πού αδύνατη μια θεωρητική κατάληξη. Και τη τύπο αλλά συνέχεια

Η εμφανιση της εννοιας της "σιωπηλης πλειοψηφιας" σαν "υπευθυνου" φορεα ενος νεου τυπου κοινωνικου αιτηματος ειναι χαρακτηριστικη. Η σιωπηλη πλειοψηφια φαινεται να αποκρυσταλλωνει ενα καθαρα υπερταξικο ιδεολογικο μορφωμα, που θελει να οριζεται οχι απο τις συγκεκριμενες πολιτικες του πεποιθησεις η τα ταξικα του συμφεροντα, αλλα αντιθετα απο την αποδοχη της κρατικης αυθεντιας σαν δυναμης αντιρροπης προς οποιεσδηποτε κοινωνικες ανευθυνοτητες. Μεσα απο τις διαδικασιες αυτες επιχειρειται η διαιωση και η νομιμοποιηση της δομησης ενος νεου "τεχνικου" αυταρχικου κρατους, με τις ευρυτερες δυνατες οικονομικες και καπιταλιστικες αρμοδιοτητες για να αμυνθει ενατιον των εξωθεν και εσωθεν απειλων. Αν η διαδικασια αυτη δεν ειναι ακομα συντελεσμενη ειναι ηδη αρκετα προχωρημενη.

Δεν ξερω δυστυχως τι γινεται περισσοτερο πριν απο λιγο καιρο.

Δεν ειναι τυχαιο οτι οι τασεις αυτες εμφανιζονται, η τουλαχιστον προβαλλονται συστηματικα μονο μετα απο το 1973 οποτε και αρχιζει να διαφαινεται η μακροπροθεσμη αδυναμια του καπιταλιστικου συστηματος να συνεχισει τους ιδιους μεγαλους ρυθμους αναπτυξης και νεες, ετσι τις νεες μορφες καθολικης νομιμοποιησης του συστηματος. Συτε ομως ειναι και τυχαιο το γεγονος οτι απο την αλλη μερια, το ιδιο το εργατικο κινημα εμφανιζεται διστακτικο ως προς τις πολιτικες επιλογες που του επιβαλλει η καινουργια κατασταση. Πραγματι, το γεγονος της προσιαγραφης μιας νεας περιοδου οπου η αμεση ταξικη συγκρουση θα τεινει ως να υποκατασταθει στη συμβιβαστικη διαπραγματευση ως προς το ποσοστο της διανομης, αφηνει πολλα ερωτηματικα και για τους δυο πολους της βασικης ταξικης αντιθεσης. Εαν η υφεση-στασιμοτητα του συστηματος εμμεινει για πολλα χρονια, και εξελιχθει σε διαρθρωτικο γνωρισμα του συστηματος, θα βρεθουμε αφευκτα μπροστα σε νεες μορφες κοινωνικων συγκρουσεων με αδηλες πολιτικες και οικονομικες συνεπειες.

"Ας τελειώσουμε, λοιπόν, με τον παρακάτω τον André Gorz. Ο καπιταλισμός είναι αδυνατος να επιλύσει τα ουσιαστικά προβλήματα που αντιμετωπίζει από τη δομή του. Τα επιλύει μόνο με τον τρόπο του, με παραχωρήσεις και αναπαραγωγές που μεταλλάσσουν ριζικά τις κοινωνικές αξίες. Έτσι, τα εργατικά και βιοποριστικά κίνητρα αλλοιώνονται σε φετιχισμό: αυτή η ανάγκη και δύναμη του για να επιλέγει τις ίδιες του τις ζωές, χάνει τη πρωτοποριακή των κινήσεις. Στο χέρι που δεν αντιμετωπίζονται τα ~~[illegible]~~ προβλήματα και δεν προχωρούν τον καπιταλισμό, υπό πολιτικούς των εκσυγχρονισμούς, οι εργατικές πάλες ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ μεταλλάσσονται σε δυνάμεις μερικές."

A. Gorz: Stratégie ouvrière et néo-capitalisme
Paris, 1963, σελ. 11